

Kerncijfers en voornaamste resultaten van de Belgische verzekeringsmarkt in 2009

1. Inleiding: “V” voor veerkracht	2
2. Incasso's	5
3. Financiële opbrengsten en beleggingen	8
3.1. Analyse van de beleggingen	
3.2. Financiële opbrengsten en rendement van de beleggingen	
4. Commissielonen en kosten	13
4.1. Beheers- en administratiekosten	
4.2. Commissielonen	
4.3. Totaal van de kosten en commissielonen	
5. Rendabiliteit en « Financial Dependency Ratio » (FDR)	17
5.1. Synthese van de resultatenrekeningen	
5.1.1. Technische rekening niet-leven	
5.1.2. Technische rekening leven	
5.1.3. Niet-technische rekening	
5.2. Evolutie van de boekhoudkundige resultaten	
5.3. Rendabiliteit van eigen vermogen	
5.4. Financial Dependency Ratio (FDR) voor de belangrijkste verzekeringstakken	
6. Solvabiliteit	25
6.1. Solvabiliteitsmarges niet-leven	
6.2. Solvabiliteitsmarges leven	
6.3. Weerstandstests	
7. Ontwikkeling van de belangrijkste resultaten	28
7.1. Levensverzekering	
7.1.1. Leven individueel met gewaarborgde rentevoet (tak 21)	
7.1.2. Leven Groep met gewaarborgde rentevoet (tak 21)	
7.2. Niet-leven verzekeringen	
7.2.1. Arbeidsongevallen (Wet van 1971)	
7.2.2. Brand, ongevallen en andere risico's (BOAR)	
8. Analyse van de belangrijkste BOAR-takken	33

1. Inleiding

Balans verzekeringsactiviteit in België 2009

« V » voor veerkracht

Krijgt de uitweg uit de crisis de vorm van een V, een U, een W of, erger nog, een L? Uit een overzicht van de belangrijkste indicatoren van de Belgische verzekering blijkt dat zonet de vraag, dan toch het resultaat van de activiteit in 2009 herleeft en V-vormig is, wat duidt op de capaciteit van de verzekering om externe schokken op te vangen, al is het evenzeer een feit dat de crisis littekens heeft achtergelaten in de sector.

Na de duizelingwekkende daling van de sleutelindicatoren het jaar voordien is 2009 een jaar van herstel en tekent er zich in 2010 een opleving van de vraag af. Dat is niet het enige goede nieuws tussen de gegevens op de volgende bladzijden. Zo blijft de vraag naar beroepspensioenen groeien, zowel voor zelfstandigen als voor werknemers. In de hospitalisatieverzekering worden jaren van inspanning om het evenwicht te herstellen, beloond, al hebben sommige ondernemingen nog een hele weg af te leggen. Het aantal dodelijke arbeidsongevallen is nog nooit zo laag geweest. De sector maakt opnieuw winst in de verzekering van vrachtwagens en bestelwagens, wat lang niet altijd het geval is geweest, terwijl ook de takken burgerrechtelijke aansprakelijkheid het beter doen. Gezien de net toereikende resultaten in wijdverbreide takken zoals de woningverzekering en het segment toerisme en zaken van de verplichte autoverzekering (BA) zullen de noodzakelijke tariefaanpassingen minder abrupt zijn dan in heel wat buurlanden - met name in het Verenigd Koninkrijk -, waar premieverhogingen vaak boven de 10 % uitkomen.

De vraag blijft echter futloos wat het individuele sparen betreft, en dan hebben we het toch over de eerste markt van de sector. Gezinnen hebben immers een groot deel van hun inkomen opzijgelegd, meer bepaald op spaarboekjes. Dat betekent dat ze momenteel de voorkeur geven aan liquiditeit boven voorzorg of rendement. De vraag naar producten verbonden met beleggingsfondsen neemt inmiddels weliswaar toe, maar blijft matig. Dat is niet onlogisch aangezien de financiële markten een onduidelijk zicht hebben op de toekomstige bedrijfswinsten. Bovendien moeten die producten concurreren met andere beleggingsvormen die door dezelfde distributienetten aan de man worden gebracht. Het premie-inkomen in de schadeverzekering gaat er maar heel licht op vooruit en keldert in de arbeidsongevallenverzekering als gevolg van de gedaalde economische activiteit waarop die verzekering steunt. In wijdverbreide verzekeringen zoals de autoverzekering of de brandverzekering zijn de marges een stuk kleiner dan wat ze recent nog waren, zodat marktsegmenten als de landbouwriscos, de brandverzekering van KMO's of de verzekering materiële schade scherp in de gaten moeten worden gehouden.

Vooraf op financieel gebied heeft de sector zich aan een nieuwe situatie moeten aanpassen. De blootstelling aan aandelen is tijdens de observatieperiode 2005-2009 met de helft verminderd. Het percentage latente meerwaarden, voornamelijk in de obligatieportefeuille, bevindt zich op een vrij laag peil. De bijdrage van de financiële opbrengsten aan de resultaten van de verzekeringstakken valt een stuk lager uit dan voor de crisis. De aandeelhouders zijn in 2009 zwaar beproefd. Ze hebben niet veel meer dividenden ontvangen dan het jaar voordien, dat een echte inzinking te zien gaf, en hebben zich zelfs veel moeite moeten blijven getroosten om de

ondernemingen te herkapitaliseren. Dat ze dit gedaan hebben, geeft wel uitzicht op een iets zonnigere toekomst.

Toch mag van laksheid absoluut geen sprake zijn. Gezien de toestand van de openbare financiën heeft de regering om redenen van realpolitik de levensverzekering een voor zowel verzekerden als aandeelhouders zware bijdrage opgelegd. Een bijdrage die niet gerechtvaardigd, of toch zeker niet evenredig is, gelet op de omvang en de kwaliteit van de beleggingen die de verbintenissen garanderen en op het intact gebleven niveau van de solvabiliteitsmarges die voor een extra vangnet zorgen. De toekomstige combinatie van vereisten die de Solvabiliteit II-richtlijn voorschrijft en boekhoudregels die slecht toegesneden zijn op de verzekering, leidt regelrecht naar een activiteit waarvoor nog meer kapitaal vastgelegd zal moeten worden. Het is ondenkbaar dat dit voor de klant een pijnloze operatie wordt. En alsof dat nog niet voldoende was, worden de mogelijkheden voor de verzekeraars om op te treden als institutionele beleggers - waardoor zij kapitaal verschaffen voor de financiering op lange termijn van de productieve economie - aan banden gelegd door de rampzalige opeenstapeling van pseudowetenschappelijke visies (parameters om de vereisten van de Solvabiliteit II-richtlijn bij te schaven, nieuwe boekhoudprincipes) die bij twijfel voor overdreven striktheid opteren.

Wij kunnen ons moeilijk voorstellen dat de wereld zoals die uit de crisis komt, een zorgeloze wereld is die geen behoefte heeft aan bescherming, veiligheid en bijstand. De media besteden in toenemende mate aandacht aan de uitdaging van de stijgende levensverwachting, gekoppeld aan de pensionering van het leger babyboomers. Net zoals de verzekeraars zich bekwaam hebben getoond om, in samenwerking met de overheid, de dekking van natuurrampen op zich te nemen, reiken zij vandaag oplossingen aan voor de schadeloosstelling van slachtoffers van lichamelijk letsel door rampen van technologische of gewoon menselijke oorsprong. Zij proberen nog efficiënter te werken, zoals blijkt uit deze brochure daar waar zij de afgeremde ontwikkeling van de algemene kosten schetst. Zodra er een nieuwe regering is, zal van een en ander werk gemaakt kunnen worden. In afwachting bevestigt de doorlichting van de Belgische verzekering dat ze nog zwaar weer moet trotseren, maar dat de verzekeraars in staat zijn om de verantwoordelijkheid op te nemen die samengaat met het vertrouwen dat gezinnen, bedrijven en gemeenschappen in haar stellen.

Wauthier Robyns

cia@assuralia.be

Marktaandelen van de 15 grootste ondernemingsgroepen in 2009 (in %)

Positie 2009	Verschuiving T.o.v. 2008	Groep	Totaal	Totaal Niet-Leven	Totaal Leven
1		AG Insurance	24,2	15,0	29,3
2		AXA	16,4	21,3	13,7
3	+1	KBC	13,0	9,5	14,9
4	-1	Ethias	10,4	13,3	8,9
5		Dexia	5,5	4,5	6,1
6		P&V	4,6	5,8	4,0
7	+1	ING	3,9	0,9	5,5
8	-1	Allianz	3,7	4,1	3,5
9		Delta Lloyd	2,8	0,6	4,0
10	+1	ERGO	2,6	4,2	1,7
11	-1	Generali	2,4	1,9	2,7
12		Mercator	1,9	3,7	0,9
13		Federale	1,1	2,0	0,6
14		Argenta	1,1	0,8	1,2
15		Amlin	0,6	1,7	0,0
		Top 15	94,3	89,3	97,0

2. Incasso's

België (*)	Incasso's in miljoen euro		Nominale groei (%)	
	2008	2009	2008/2007	2009/2008
Ongevallen, behalve AO	391	414	0,0%	5,7%
Arbeidsongevallen	1.170	1.112	3,9%	-4,9%
Wet van 71	1.037	979	3,0%	-5,6%
Wet van 67	133	133	11,4%	0,3%
Ziekte	1.118	1.199	8,2%	7,3%
Motorrijtuigen	3.144	3.206	1,8%	2,0%
Voertuigcasco	1.168	1.210	4,8%	3,6%
BA-motorrijtuigen	1.976	1.996	0,1%	1,0%
Brand	2.244	2.303	3,7%	2,6%
Woningen	1.345	1.388	4,6%	3,2%
Andere eenvoudige risico's	437	432	4,8%	-1,0%
Speciale risico's	463	482	-0,5%	4,3%
Algemene BA	785	795	3,6%	1,3%
Andere BOAR	1.074	1.028	4,4%	-4,3%
Transport	268	227	15,6%	-15,3%
Krediet-Borgtocht	175	145	-1,7%	-17,3%
Diverse geldelijke verliezen	154	143	-1,8%	-7,6%
Rechtsbijstand	326	346	4,1%	6,2%
Hulpverlening	151	168	1,9%	10,9%
Totaal niet-leven	9.926	10.057	3,5%	1,3%
Leven individueel	14.794	13.534	-15,2%	-8,5%
Gewaarborgde rente (tak 21)	12.544	11.683	-9,1%	-6,9%
Beleggingsfondsen (tak 23)	1.737	1.373	-42,5%	-20,9%
Kapitalisatieverrichtingen (tak 26)	514	479	-16,8%	-6,9%
Leven groep	4.558	4.794	6,4%	5,2%
Gewaarborgde rente (tak 21)	4.392	4.544	5,7%	3,5%
Beleggingsfondsen (tak 23)	166	251	30,7%	50,6%
Totaal leven	19.352	18.328	-10,9%	-5,3%
Totaal niet-leven en leven	29.278	28.385	-6,1%	-3,1%

(*) Bedragen op basis van een gemeenschappelijke steekproef voor 2008 en 2009. De cijfers voor 2008 kunnen daardoor enigszins afwijken van die uit de vorige studie.

Europese Unie (*)				
Totaal niet-leven	390.881	382.518	-0,3%	-2,1%
Totaal leven	610.291	613.981	-16,9%	0,6%
Totaal niet-leven en leven	1.001.172	996.498	-11,1%	-0,5%

(*) 27 lidstaten - 2009: voorlopige cijfers van het CEA

Methodologie

De incasso-enquête heeft alleen betrekking op de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België. De rechtstreekse verzekering in het buitenland en de aangenomen herverzekering zijn dus niet in aanmerking genomen. De enquête is uitgevoerd op basis van een gemeenschappelijke steekproef voor de jaren 2008 en 2009, die representatief is voor vrijwel de hele Belgische verzekeringsmarkt, met inbegrip van de niet bij Assuralia aangesloten ondernemingen en de Belgische bijkantoren van in de Europese Gemeenschap gevestigde bedrijven die niet door de CBFA worden gecontroleerd. De verrichtingen die in ons land via vrije dienstverrichting worden gesloten vanuit een ander land van de Europese Economische Ruimte, zijn echter niet in de enquête opgenomen.

Daling in individuele levensverzekeringen

De cijfers voor 2009 wijzen op een nominale daling met 3,1 % van het totale volume van de rechtstreekse zaken in België, na de daling met 6,1 % in 2008 en een stijging van 5,8 % in 2007. Het totale premie-inkomen komt zo op 28,4 miljard euro, tegenover 29,3 miljard het jaar voordien en 31,2 miljard in 2007. Het hoogste premie-inkomen van de laatste acht jaar werd in 2005 genoteerd, toen het incasso bijna 34 miljard euro bedroeg. Ter herinnering, de daling in 2006 wordt grotendeels verklaard door de invoering van de taks van 1,1 % voor de individuele levensverzekering.

De daling van het totale incasso 2009 is toe te schrijven aan de vermindering van het premievolume individuele levensverzekeringen met en zonder gewaarborgde rente. Indien het incasso "Leven - individueel" in 2009 in kwartalen bekeken wordt, is het eerste kwartaal met voorsprong het slechtste. Op het einde van het eerste kwartaal 2009 was er een incassodaling van 39,5 % ten opzichte van het eerste kwartaal 2008. Na deze drie mindere maanden komt er herstel in het tweede kwartaal om te eindigen met een goed tweede semester in 2009. Voor gans 2009 daalt het premievolume aan individuele levensverzekeringen uiteindelijk met 8,5 %. Bij Niet-Leven en Leven groep is er sinds 2002 een constante quasi lineaire incassogroei waar te nemen. Voor het eerst bedraagt het totaal jaarincasso Niet-Leven in België meer dan 10 miljard euro.

In 2009 ligt het inflatiepercentage voor het gehele jaar op -0,04 %. Dit zorgt er voor dat de nominale en reële incassogroei in 2009 nagenoeg identiek zijn. Voor 2009 ligt de werkelijke groei van het activiteitsvolume op -3,1 %, wat tegenover een reële 'groei' van -3,0 % staat.

De penetratiegraad van de verzekering in de Belgische economie (dit is de verhouding tussen het totale premie-inkomen en het Bruto binnenlands product (BBP)) bedraagt in 2008 en 2009 ongeveer 8,5 % tegenover 9,3 % in 2006 en 2007.

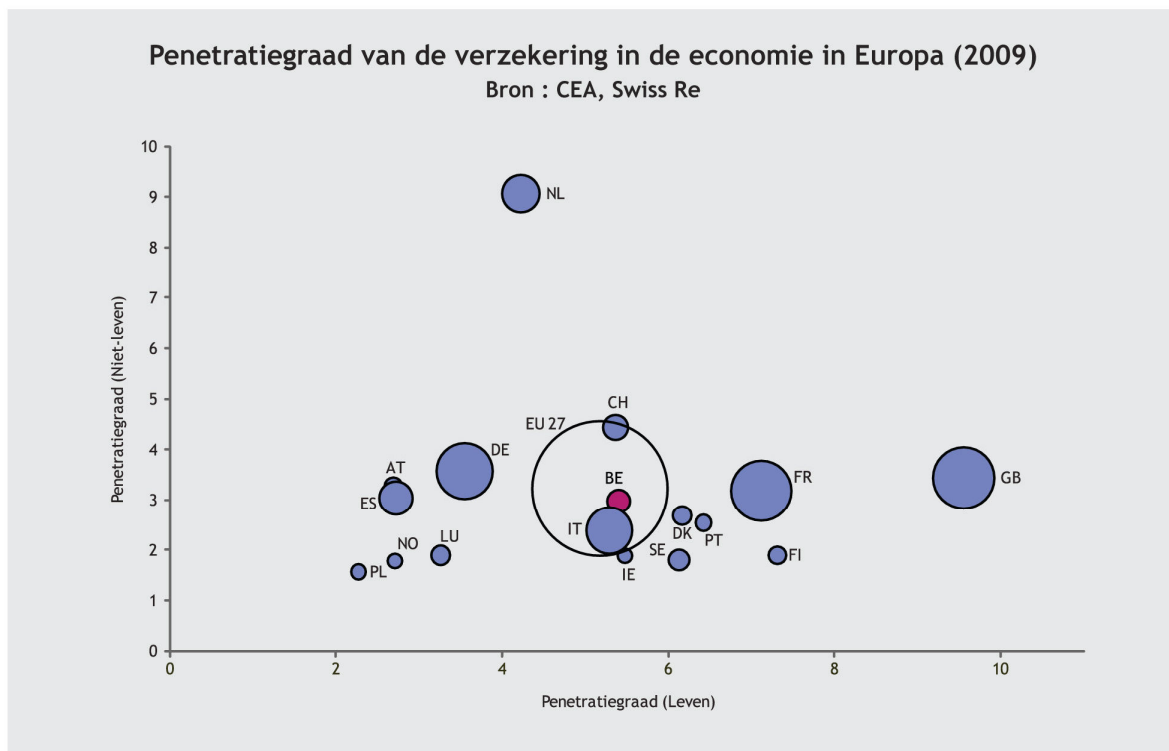
De penetratiegraad van de levensverzekering bedraagt 5,4 % in 2009, een niveau vergelijkbaar met dat van 2002. De daling in 2009 is toe te schrijven aan de vermindering van het premie-inkomen Leven. De tak Leven ondervond in 2009 enkele belangrijke negatieve invloeden. Vooreerst de economische crisis die zeker begin 2009 nog volop aanwezig was. Het lijkt op het eerst zicht niet sexy om geld op lange termijn te beleggen tijdens de grootste recessie sinds de jaren '30 van de vorige eeuw. De onzekerheid door de zware economische recessie is dé belangrijkste reden voor de incassovermindering in 2008 en 2009. Een andere reden is de keuze gemaakt door bank-verzekeraars. Doordat de grens tussen bank- en verzekeringsproducten soms dun is, kan de focus tussen beide door de grote bank-verzekeraars bij het ene dan wel bij het andere product liggen. Dit zorgt voor belangrijke incassoschommelingen.

In 2009 valt in de Europese Unie een lichte daling van de premie-inkomsten te noteren. Bij niet-leven dalen de Europese premie-inkomsten met 2,1 % in 2009, terwijl de daling in 2008 vrij

beperkt was, namelijk een afname van 0,3 %. In België daarentegen werd in 2009 een groei van 1,3 % vastgesteld bij de verrichtingen niet-leven. In de tak Leven is het Europese premie-inkomen in 2009 gestegen met 0,6 %, tegenover een daling van maar liefst 16,9 % in 2008. Algemeen bedraagt de daling van het totale premie-inkomen in de Europese Unie 0,5 %, terwijl die daling in 2008 nog 11,1 % bedroeg. Met een daling van 3,1 % van de totale premie-inkomsten doet België iets slechter dan het Europese gemiddelde. Van 2007 tot 2009 daalde het incasso Leven in de Europese Unie met 16,4 % terwijl het incasso Leven in België de laatste twee jaar met 15,4 % daalde.

Het gewicht van de Belgische verrichtingen in het geheel van de Europese activiteiten is dus lichtjes gedaald in 2009. Zo vertegenwoordigt het Belgische premie-inkomen niet-leven 2,63 % van het Europese premie-inkomen. Bij de levensverzekering ligt dat percentage hoger, namelijk op 2,99 %, en voor alle verrichtingen, bedraagt het 2,85 % tegenover 2,92 % eind 2008. Studies van Swiss Re en van het CEA hebben uitgewezen dat België daarmee binnen de Europese Unie de zevende plaats bekleedt inzake premie-inkomenvolume.

De penetratiegraad van de levensverzekering in België ligt met 5,4 % iets boven het Europese gemiddelde van 5,2 %. De penetratiegraad van de schadeverzekering in België blijft met 3,0 % onder het gemiddelde van 3,2 % voor Europa, waar Nederland het sterkst scoort.

3. Financiële opbrengsten en beleggingen

Methodologie

Voor het onderzoek van de balansen en de resultaten van de ondernemingen gaat Assuralia uit van de verrichtingen van de aan het toezicht van de CBFA onderworpen ondernemingen (ondernemingen naar Belgisch recht en Belgische bijkantoren van ondernemingen die buiten de EER gevestigd zijn). Belgische bijkantoren van verzekeraars uit andere landen van de Europese Unie zijn dus niet in de studie opgenomen. Aangezien de gespecialiseerde herverzekeraars (die met andere woorden uitsluitend de aangenomen herverzekering beoefenen) nog niet onderworpen zijn aan het CBFA-toezicht, blijven hun activiteiten buiten beschouwing. Het geheel van de verrichtingen (leven en schade) omvat de directe verzekeringsverrichtingen in België en het buitenland, alsook enkele aangenomen herverzekeringsverrichtingen. Met het oog op coherentie wordt er telkens een onderscheid gemaakt tussen de tak 23-beleggingen en de overige beleggingen. Tak 23-beleggingen worden immers altijd gewaardeerd tegen marktwaarde en gaan gepaard met boekhoudkundige "waardecorrecties" die uit de overige financiële opbrengsten moeten worden gehaald om de niet aan tak 23 toegerekende beleggingsrendementen correct te kunnen analyseren.

3.1 Analyse van de beleggingen

De waardering van alle beleggingen "zonder tak 23" tegen hun marktwaarde geeft voor eind 2009 een volume van 199,7 miljard euro, tegenover 183,2 miljard euro eind 2008. Tijdens dezelfde periode is hun boekwaarde gestegen van 183,5 miljard euro tot 193,9 miljard.

Terwijl eind 2008 er nog voor 325 miljoen aan latente minderwaarden werden genoteerd, werden er eind 2009, 5,8 miljard aan latente meerwaarden waargenomen.

Bijna de helft van die latente meerwaarden, dit is 2,8 miljard euro, hebben betrekking op obligaties. Daartegenover stonden eind 2008 bijna 900 miljoen aan latente minderwaarden op obligaties. Die ontwikkeling is toe te schrijven aan de daling van de interestvoeten en de gedaalde "spreads" (verschillen tussen de zogenaamde risicoloze overheidsobligaties en de door ondernemingen uitgegeven obligaties).

De "Griekse crisis", die tot uiting gekomen is via een spectaculaire stijging van de "soevereine spreads" tussen de langetermijnrente van dat land (maar ook, in mindere mate, van Italië, Ierland, Spanje en Portugal) en die van beter aangeschreven landen in de eurozone, benadrukt echter hoe breekbaar die latente meerwaarden op obligaties zijn.

De aandelen, die eind 2008 nog goed waren voor 1,7 miljard euro latente minderwaarden, noteren eind 2009 netto latente meerwaarden voor een bedrag van 420 miljoen euro. De ondernemingen konden de waarde van hun strategische deelnemingen (dochterondernemingen of andere verbonden ondernemingen) naar boven herzien. De latente meerwaarden op die categorie beleggingen zijn bijna verdubbeld tussen eind 2008 en eind 2009 en bedragen 1,2 miljard euro.

De ondernemingen blijven latente meerwaarden noteren voor hun gebouwen, al zijn die lichtjes gedaald in vergelijking met eind 2008, van 1,2 miljard euro naar 1,1 miljard.

Hoewel ze duidelijk gedaald zijn in vergelijking met eind 2008, stellen we ten slotte het ten minste relatieve belang vast van de latente meerwaarden op de rubrieken "andere beleggingen", die eind 2009 bijna 300 miljoen euro bedragen. Het bedrag van de rubriek "andere beleggingen" komt in boekhoudkundige waarde overeen met een som van 14,3 miljard euro.

Het relatieve aandeel van de effecten met variabele opbrengst in de portefeuille van de verzekeraars is zeer afhankelijk van het beursklimaat. Na een neerwaartse trend tussen 2001 en 2003 kwam tussen 2004 en 2007 een lichte stijging, gevolgd door een bruuske daling in 2008, en een nieuwe daling in 2009.

De beurscrisis van 2002-2003 en 2008-2009 hebben allebei geleid tot een strategische herschikking van de effectenportefeuille van de verzekeraars ten voordele van obligaties. De desinvestering in aandelen vanaf 2004/2005 wordt ook verklaard door de vooruitzichten van de toekomstige prudentiële bepalingen "Solvency II". Ten gevolge van die bepalingen zullen aanzienlijke solvabiliteitskapitalen moeten vrijgemaakt worden teneinde de gevolgen te kunnen opvangen van de volatiliteit op korte termijn van de aandelenmarkten.

De aandelen en andere niet-vastrentende effecten vertegenwoordigen zo nog slechts 5,8 % van alle beleggingen, tegenover meer dan 20 % eind 2001. Andersom vertegenwoordigen de obligaties, die in 2001 minder dan 60 % van alle beleggingen uitmaakten, acht jaar later 77 % van de beleggingen, waaruit de verminderde zin voor financiële risico's van de verzekeringsondernemingen blijkt.

De voortgezette daling van de latente meerwaarden tussen 2006 en 2008 komt tot uiting in een gelijklopende daling van de dekkingsgraad van de technische voorzieningen door het totaal van de beleggingseffecten, gewaardeerd tegen marktwaarde. In 2009 kon die tendens omgekeerd worden dankzij de daling van de rentevoeten en de opwaartse trend van de beursmarkten. Zo noteren de verzekeraars in 2009 een dekkingsgraad van 112 %, tegenover 109 % een jaar eerder. Dit is een niveau dat ergens tussen dat van 2003 en dat van 2004 ligt.

De daling van de rentevoeten mag dan wel geleid hebben tot verbeterde dekkingsgraden op korte termijn, op langere termijn zouden die lage rentevoeten aanleiding kunnen geven tot bezorgdheid. De levensverzekeraars zullen ertoe aangezet worden de gewaarborgde rente op hun nieuwe overeenkomsten te herzien. Anderzijds zouden ook de tarieven van de schadeverzekeraars kunnen stijgen ten gevolge van de daling van de financiële opbrengsten.

Ontwikkeling en uitsplitsing van de beleggingen buiten tak 23 (in miljoen euro)

Marktwaarde	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Terreinen en gebouwen	3.507	3.567	3.808	3.599	3.791	4.222	4.247	4.156
Participaties	6.808	7.096	7.665	9.295	11.612	13.269	13.859	15.888
Aandelen en andere effecten met variabele opbrengst	13.311	13.236	16.021	20.876	24.041	23.309	11.419	11.615
Obligaties en andere vastrentende effecten	62.536	75.017	94.006	105.293	116.561	125.560	135.575	153.465
Hypothecaire leningen, schuldvorderingen, deposito's en andere beleggingen	10.966	12.395	11.297	11.534	11.575	12.099	18.129	14.621
TOTAAL	97.128	111.311	132.797	150.597	167.580	178.459	183.229	199.745

Ontwikkeling en uitsplitsing van de beleggingen binnen tak 23 (in miljoen euro)								
Marktwaarde	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Terreinen en gebouwen	0	0	0	0	0	170	0	0
Participaties	0	0	0	3	3	3	0	0
Aandelen en andere effecten met variabele opbrengst	12.755	13.023	13.298	19.421	21.176	18.894	13.206	14.273
Obligaties en andere vastrentende effecten	2.131	2.625	3.213	4.062	3.834	4.633	4.206	3.925
Hypothecaire leningen, schuldvorderingen, deposito's en andere beleggingen	872	1.636	2.422	1.254	397	681	511	626
TOTAAL	15.758	17.284	18.933	24.740	25.410	24.381	17.923	18.824

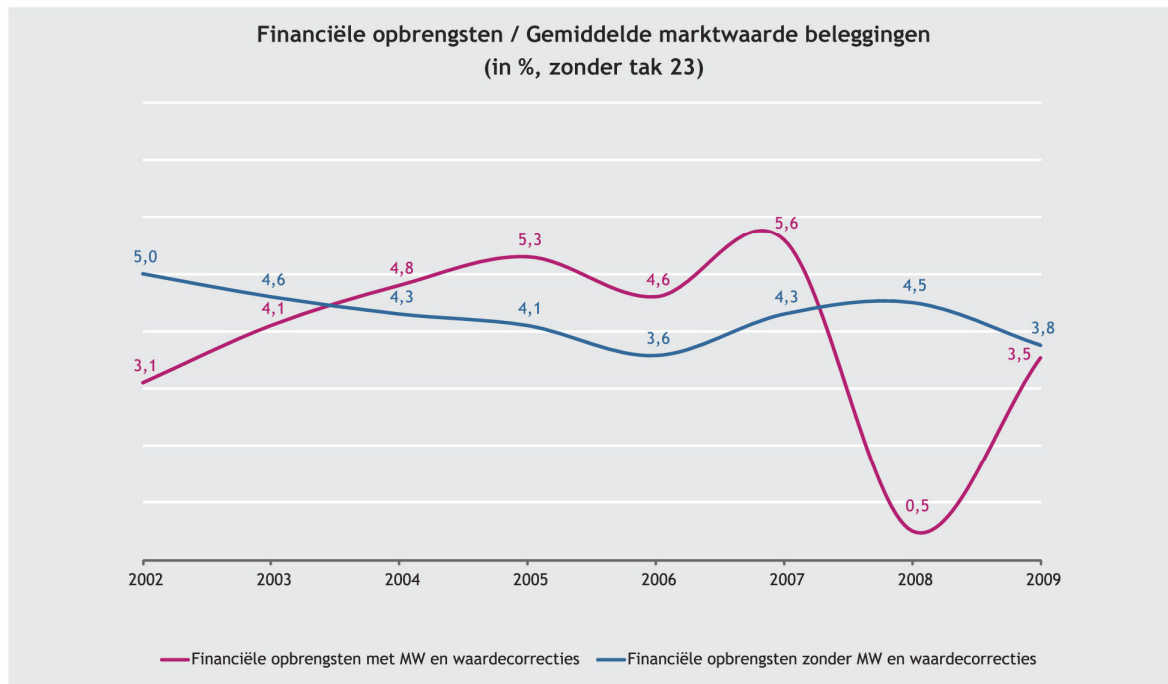
3.2. Financiële opbrengsten en rendement van de beleggingen

Voor een beter begrip van de financiële rendabiliteit van de ondernemingen op jaarbasis worden de rendementen gewaardeerd op basis van de financiële opbrengsten, teruggebracht tot de marktwaarde van de beleggingen waarop ze betrekking hebben in plaats van hun boekwaarde. Deze laatste overschat immers meestal de beleggingsrendabiliteit, aangezien ze geen rekening houdt met de latente meerwaarden die de onderneming vasthoudt om die financiële opbrengsten te creëren.

Na de opwaartse trend tussen 2003 en 2007 kwamen een nooit eerder geziene terugval in 2008 en een heropleving die, in 2009, het totale rendement van de beleggingen op 3,5 % brengt. Die heropleving moet echter gerelativeerd worden aangezien het resultaat van 2009 één van de minst goede is tijdens het decennium 2000: alleen in 2002 en 2008 was het resultaat slechter.

De situatie blijft onrustwekkend, om twee redenen. Enerzijds kennen de recurrente financiële opbrengsten een neerwaartse tendens, wat kan verklaard worden door de daling van de rentevoeten en het nog altijd zeer belangrijke aandeel van obligaties in de beleggingsstrategie van de verzekeraars.

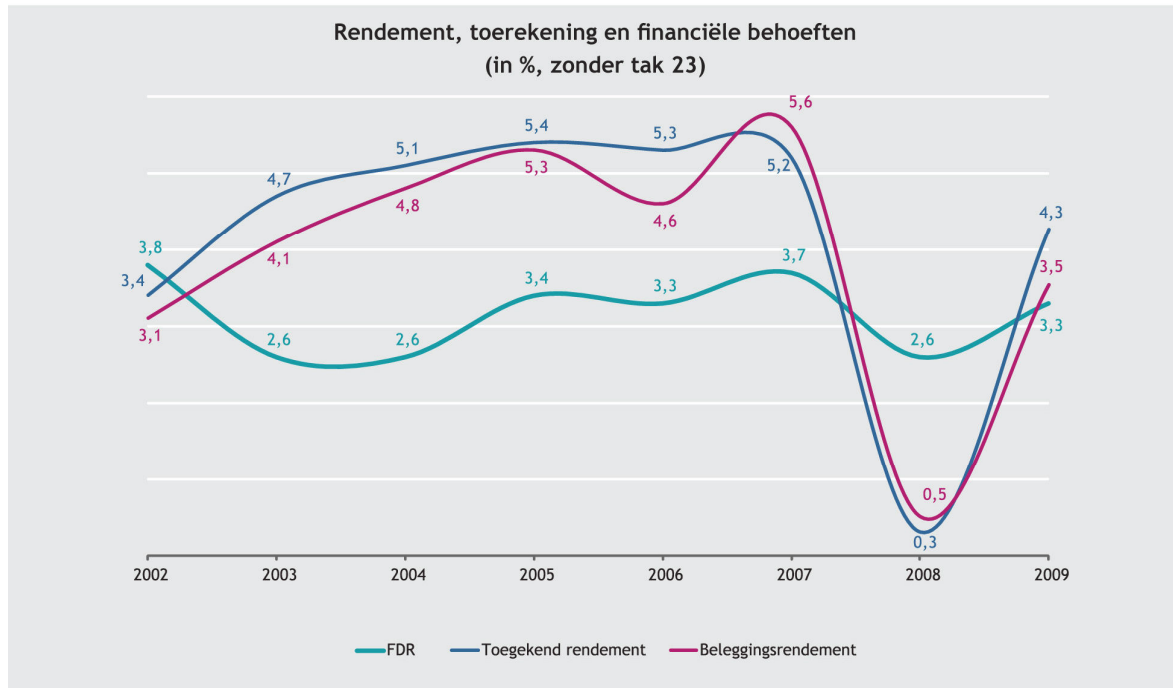
Beleggingen zonder tak 23: Netto financiële opbrengsten (in miljoen euro)	2005	2006	2007	2008	2009
Obligaties	3.944	4.073	4.699	5.488	5.952
Aandelen	1.514	1.867	2.138	-6.731	-216
Deelnemingen	752	676	2.016	1.064	400
Terreinen en gebouwen	287	329	261	310	297
Andere (HL, vorderingen en deposito's)	494	498	561	740	283
Totaal beleggingen	6.991	7.442	9.676	871	6.716

Het totale volume aan obligaties toe te schrijven financiële opbrengsten bedraagt 4,2 % in 2009, een equivalent resultaat met dat van 2008 en dat in de buurt ligt van de tijdens voorgaande jaren waargenomen resultaten. Het actieve beheer van de obligatieportefeuille, dat erin bestaat de verkoop- en aankoopverrichtingen van effecten te combineren in het raam van het ALM (Asset Liability Management) van de ondernemingen, evenals een stijgend aandeel van door ondernemingen uitgegeven obligatiegebonden effecten, die normaal een hogere rentevoet kennen dan de staatsobligaties, zou een verklaring moeten bieden voor de relatieve stabiliteit van de financiële opbrengsten van die categorie beleggingen.

De ontwikkeling van aandelen daarentegen is duidelijk wisselvalliger. Hun rendement volgt dat van de beursmarkten. In hun geheel werd voor de aandelen in 2009 een financieel verlies genoteerd van 216 miljoen euro, tegenover een verlies van 6,7 miljard euro in 2008. Tegenover het positieve rendement van 9 % in 2007 staat zo een verlies van 38 % in 2008 en van 1,9 % in 2009.

Ook de financiële opbrengsten uit deelnemingen in dochterondernemingen of verbonden ondernemingen leden sterk onder de financiële crisis. De financiële opbrengsten uit die deelnemingen bedroegen 400 miljoen euro in 2009, tegenover 1,1 miljard euro in 2008 en 2 miljard in 2007. Het rendement van die activacategorie valt daarmee terug naar 2,7 %, tegenover 7,8 % in 2008 en 16,2 % in 2007.

4. Commissielonen en kosten

4.1. Beheers- en administratiekosten

De jaarrekening voorziet in een dubbele uitsplitsing van de algemene kosten, die in 2009 3,1 miljard euro bedroegen, tegenover 3,4 miljard in 2008. Het aandeel van de personeelskosten binnen het totaal van de algemene kosten stijgt licht, van 55,6 % van het totaal in 2008 tot 58,8 % in 2009.

Uitsplitsing van de beheers- en administratiekosten in 2009 (met 2008 ter vergelijking)					
(in miljoen euro)	2009				2008
	Technische rekening		Niet-technische rekening	Totaal	Totaal
	Niet-Leven	Leven			
Per bestemming					
Beheerskosten i.v.m. acquisitie	580	301	-	881	914
Interne schadebeheerskosten	691	89	-	780	812
Administratiekosten	793	502	-	1.295	1.476
Beleggingsbeheerskosten	32	94	27	153	174
Totaal	2.095	986	27	3.109	3.376
Per aard					
Personeel	-	-	-	1.830	1.878
Andere bedrijfskosten	-	-	-	1.279	1.498
Totaal	-	-	-	3.109	3.376

4.2. Commissielonen

De commissielonen aan de tussenpersonen bedragen in totaal 2.452 miljoen euro in 2009, dit is 8,3 % van het totale premie-inkomen, een lichte stijging in vergelijking met 2008. Die verzwaring van de commissieloonratio wordt vooral vastgesteld voor de verzekeringstakken Leven individueel. Bij BOAR (Brand, ongevallen en andere risico's), Leven groep en "Directe zaken in het buitenland" is er een daling van de commissieloonratio.

Premies en commissielonen (zonder bijkantoren) (in miljoen euro)	Verdiende premies		Commissielonen		Verhouding (in %)	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
BOAR ^(*)	8.040	8.338	1.321	1.360	16,4	16,3
AO Wet van 71 ^(*)	1.040	997	67	67	6,4	6,7
Leven individueel tak 21-22-26 ^(*)	12.985	12.083	705	702	5,4	5,8
Leven individueel tak 23 ^(*)	1.738	1.373	93	77	5,4	5,6
Leven groep takken 21/23 ^(*)	4.552	4.800	66	59	1,4	1,2
Directe zaken in buitenland (Niet-Leven)	1.660	853	210	105	12,7	12,3
Directe zaken in buitenland (Leven)	279	448	19	22	6,8	4,9
Totaal van de verrichtingen ^(**)	30.969	29.519	2.548	2.452	8,2	8,3

^(*) Directe zaken in België
^(**) Inclusief directe zaken in het buitenland en aangenomen herverzekering

4.3. Totaal van de kosten en commissielonen

Tot in 2005 daalden de kosten- en commissieloonratio's gestaag. Dit had twee redenen. Vooreerst was er het stijgende gewicht van de levensverzekeringsverrichtingen, die gekenmerkt worden door lagere commissieloonpercentages dan in niet-leven. Een tweede reden was de wil van de ondernemingen om hun kostenniveaus te doen dalen. Zo vertegenwoordigden de commissielonen en algemene kosten nog slechts 14,3 % van het totale premie-inkomen in 2005, tegenover 20,9 % in 2002.

In 2006 kon de stijging met bijna 3 procentpunten in hoofdzaak verklaard worden door de forse daling van de premie-inkomens voor individuele levensverzekeringen tegenover 2005 en, bijgevolg, in het geheel der activiteiten.

In 2009 dalen de kosten- en commissieloonratio's lichtjes ten opzichte van 2008. In 2009 bedraagt de daling 0,3 procentpunt ten opzichte van 2008, maar ten opzichte van 2005 liggen de kosten- en commissieloonratio's wel nog 4,5 procentpunten hoger. De daling van deze ratio in 2009 wordt verklaard door een sterke daling van de "andere bedrijfskosten". De 'besparing' in 2009 komt dus voort uit de diverse bedrijfskosten en niet uit de commissielonen of de personeelskosten.

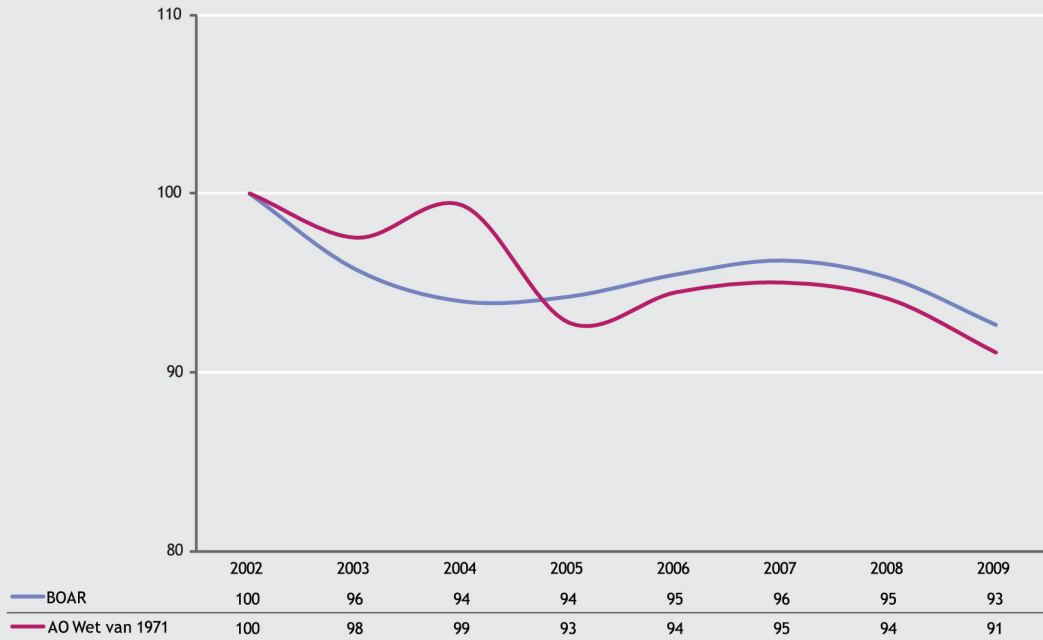
Uit die ontwikkelingen blijkt ook dat door het klimaat van scherpe concurrentie waarin de ondernemingen zich bewegen, het belangrijk is om de evolutie van de werkings- en distributiekosten goed op te volgen. De commissieloonratio voor alle activiteiten samen ligt in 2009 op hetzelfde niveau als in 2002, wat ook het hoogste is van de geobserveerde periode. De ratio van de personeelskosten stijgt ook tijdens de laatste vier jaren en ligt in 2009 terug op het niveau van 2003.

Ontwikkeling van de kosten en commissielonen voor alle activiteiten samen								
(in % van de verdiende premies)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Commissielonen	8,3	7,7	7,3	5,9	7,3	7,5	8,2	8,3
Personeelskosten	7,3	6,2	5,6	4,9	5,6	5,7	6,1	6,2
Andere bedrijfskosten	5,3	4,4	4,2	3,5	4,3	4,4	4,8	4,3
Commissielonen en algemene kosten	20,9	18,3	17,1	14,3	17,2	17,6	19,1	18,8

Vanaf 2005 bekeken is de stijging van het algemene niveau van kosten en commissielonen het sterkst voor de verrichtingen individuele levensverzekering verbonden met beleggingsfondsen, ten gevolge van de sterke inkrimping van het zakenvolume sinds 2006. Voor de verrichtingen levensverzekering met gewaarborgde rentevoet evolueert het algemene niveau van de kosten en commissielonen met ups en downs.

Van 2005 naar 2009 is er een stagnatie tot zelfs lichte daling van het relatieve gewicht van kosten en commissielonen bij BOAR en arbeidsongevallenverrichtingen.

Ontwikkeling van het relatieve gewicht van de commissielonen en algemene kosten in Niet-Leven en Leven (in % van de verdiende premies, index: 2002 = 100)

5. Rendabiliteit en “Financial Dependency Ratio” - (FDR)

Methodologie

Voor het onderzoek van de balansen en de resultaten van de ondernemingen baseert Assuralia zich op de verrichtingen van de aan het toezicht van de CBFA onderworpen ondernemingen (ondernemingen naar Belgisch recht en Belgische bijkantoren van ondernemingen die buiten de EER gevestigd zijn).

Belgische bijkantoren van verzekeraars uit andere landen van de Europese Unie zijn dus niet in de studie opgenomen. Met de activiteiten van gespecialiseerde herverzekeraars (die uitsluitend de aangenomen herverzekering beoefenen) is geen rekening gehouden, aangezien die nog niet onderworpen zijn aan de verplichtingen inzake rapportering aan de CBFA.

In het geheel van de verrichtingen (leven en niet-leven) zijn opgenomen: de rechtstreekse verzekeringsverrichtingen in België en het buitenland, alsook enkele aangenomen herverzekeringsverrichtingen.

Men dient op te merken dat voor de chronologische reeksen, de voor het verleden vermelde waarden enigszins kunnen verschillen van de tijdens de voorgaande jaren bekendgemaakte waarden. Dit kan zo zijn hetzij omdat andere steekproeven gebruikt werden (bestanden van de rapportering die te laat doorgezonden werden en behandeld werden na de publicatie van de resultaten), hetzij omdat op het laatste moment nog correcties aangebracht werden in de beschikbare gegevens. Vanaf de uitgave over de analyse van de resultaten van 2007 omvat het eigen vermogen ook het “fonds voor toekomstige dotaties”. Dit wil zeggen dat voor eenzelfde resultaat de “boekhoudkundige rendabiliteit” ervan enigszins daalt.

Ook voor de berekening van de “netto vermogensvariatie” is een andere methodologie toegepast. Die variatie wordt sinds 2007 gedefinieerd als het te bestemmen resultaat van het boekjaar, gecorrigeerd met de schommelingen van de niet-obligatiegebonden latente meerwaarden. De met die rendabiliteitsindicator verbonden waarden kunnen dus niet meer vergeleken worden met de waarden die gepubliceerd zijn in de edities van dit rapport die voorafgaan aan de analyse van de resultaten van 2007.

5.1. Synthese van de resultatenrekening

De resultatenrekening bevat drie aparte onderdelen: de technische rekeningen niet-leven en leven en de niet-technische rekening.

De technische rekeningen omvatten alle technische en financiële elementen die rechtstreeks aan de verzekeringsactiviteiten gekoppeld zijn. De niet-technische rekening omvat alle andere bestanddelen, zoals de financiële opbrengsten uit het eigen vermogen, de belastingen op het resultaat of de uitzonderlijke elementen die niet rechtstreeks aan de verzekeringsverrichtingen toe te schrijven zijn.

De technisch-financiële rendabiliteitsratio's, alsook de ratio's op basis van de niet-technische rekening worden, tenzij anders vermeld, uitgedrukt in procent van het totaal van de in niet-leven en leven verdiende premies.

In 2009 bedroegen deze laatste 29,5 miljard euro, tegenover 31 miljard in 2008.

5.1.1. Technische rekening niet-leven

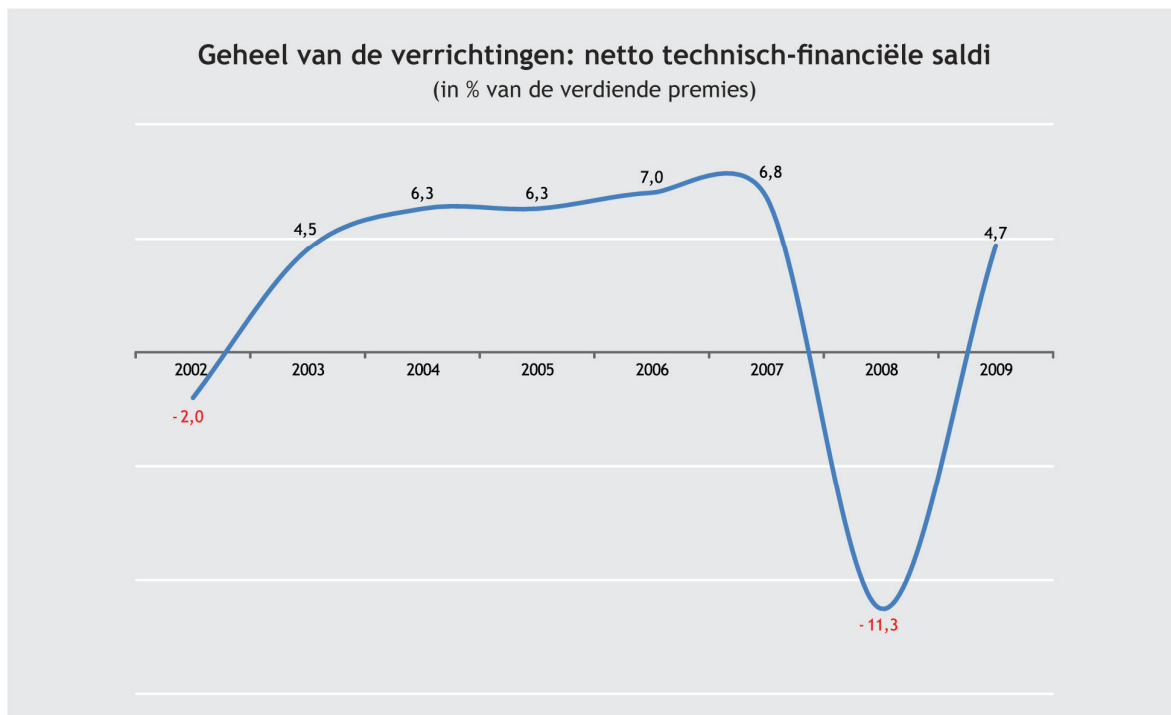
De **technische rekening niet-leven** omvat de directe zaken in België (BOAR en arbeidsongevallen), de directe zaken in het buitenland en de aangenomen herverzekering. In 2009 heeft de onderzochte steekproef betrekking op een volume verdiende premies van 10,8 miljard euro voor het geheel van die verrichtingen, tegenover 11,4 miljard in 2008.

In 2009 bedraagt het netto technisch-financieel saldo 643 miljoen euro, dit is 6 % van de verdiende premies.

5.1.2. Technische rekening leven

Gelet op de grootte van de technische voorzieningen en het volume overeenkomstige beleggingen, hebben de financiële bestanddelen een grote invloed op de resultaten van de **levensverzekeringsverrichtingen**. Het incasso voor die verrichtingen bedraagt 18,7 miljard euro in 2009, tegenover 19,6 miljard in 2008.

Voor **alle verzekeringsverrichtingen samen** hebben de ondernemingen in 2009 een boekhoudkundige winst van 1,4 miljard euro geboekt.

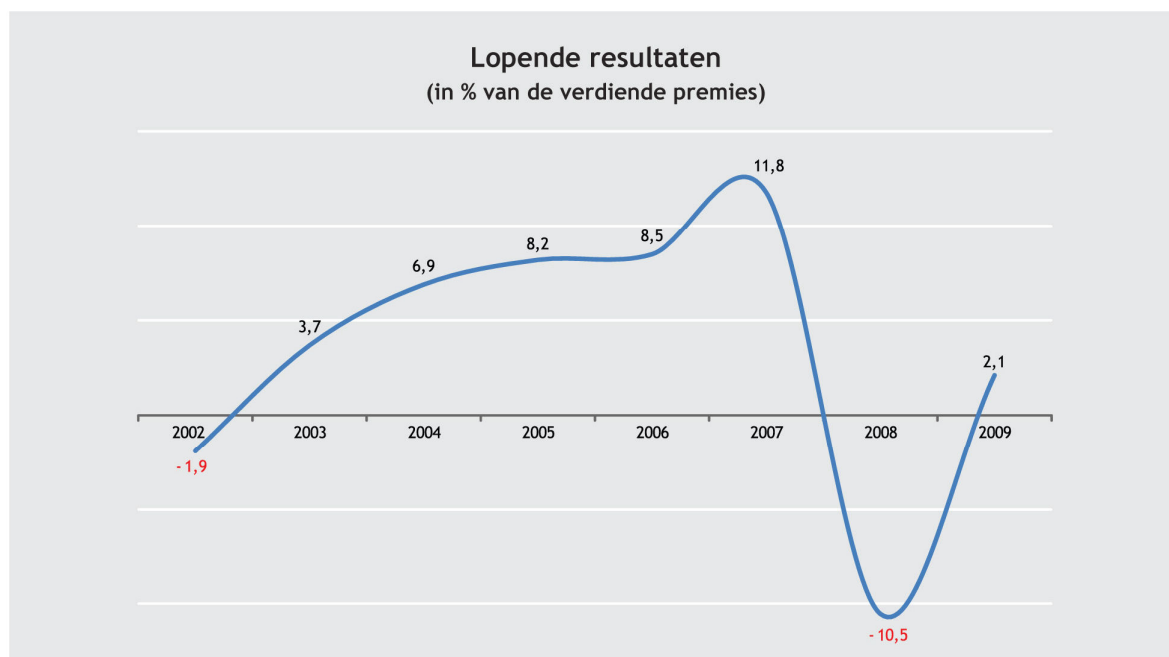

5.1.3. Niet-technische rekening

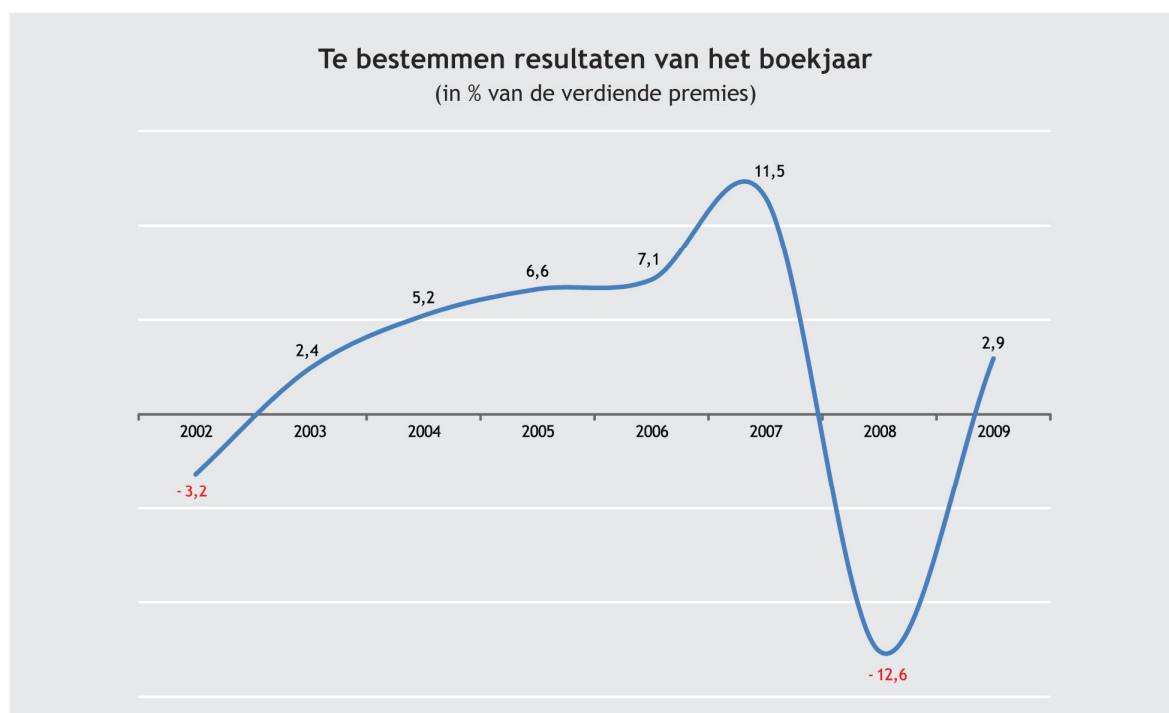
De niet-technische rekening omvat alle andere posten van de resultatenrekening die niet rechtstreeks toe te rekenen zijn aan de verzekeringsverrichtingen.

Lopend resultaat: *netto technisch-financiële saldi, verhoogd met het saldo van de financiële opbrengsten van de niet-technische rekening en het saldo van de andere terugkerende opbrengsten en kosten die niet aan de verzekeringsactiviteit verbonden zijn.*

Op het verlies van 3,3 miljard euro in 2008 volgt een lopende winst van 625 miljoen euro, of 2,1 % van de premies.

Te **bestemmen resultaat van het boekjaar**: lopend resultaat, verhoogd met het saldo van de niet-recurrente opbrengsten en kosten (uitzonderlijke opbrengsten en kosten, nettobelastingen en netto-overdrachten van/naar de belastingvrije reserves).

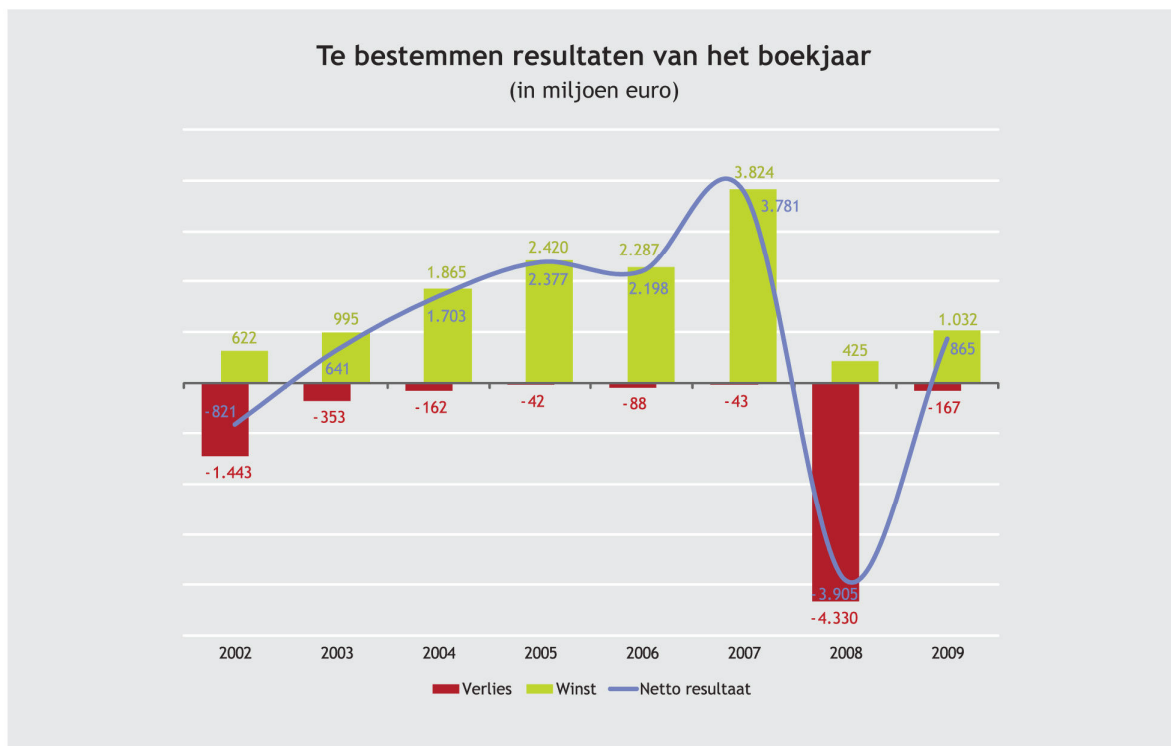
Het **te bestemmen resultaat van het boekjaar** vertoont een winst van 865 miljoen euro, na een verlies van 3,9 miljard euro in 2008.

Het verschil tussen het lopende resultaat en het te bestemmen resultaat is dit jaar vrijwel uitsluitend toe te schrijven aan de bijna 235 miljoen euro die aan belastingen gestort zijn. Opmerkelijk is dat de uitzonderlijke lasten (zoals herstructureringskosten) dalen van ongeveer 450 miljoen in 2008 tot minder dan 15 miljoen in 2009.

De instorting van de effectenbeurzen in 2008 en de heropleving in 2009, of het nu gaat om obligaties of "aandelen en andere niet-vastrentende effecten", verklaren de grote volatiliteit van de resultaten, zowel op sectorniveau als individueel, tussen 2007 en 2009.

5.2. Evolutie van de boekhoudkundige resultaten

De boekhoudkundige resultaten duiden op een herstel na de crisis, een evolutie die we ook al in 2003 zagen: een resultaat van een winst van een miljard euro en een verlies van 167 miljoen euro. Toch moet dit resultaat enigszins gerelativeerd worden, aangezien het terug te brengen is op een bijna verdubbeling, tussen de twee boekjaren, van het eigen vermogen.

5.3. Rendabiliteit van eigen vermogen

Boekhoudkundig eigen vermogen: totaal van eigen kapitaal en fondsen voor toekomstige dotaties, verminderd met de immateriële vaste activa en het niet-gestorte deel van het kapitaal.

Eigen vermogen volgens marktwaarde: boekhoudkundig eigen vermogen vermeerderd met de niet-obligatiegebonden netto latente meerwaarden. De latente meerwaarden (uitsplitsing en ontwikkeling) worden uitvoeriger besproken in het hoofdstuk "Financiële opbrengsten en beleggingen" van dit document.

Ontwikkeling van het eigen vermogen (in miljoenen euro)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gemiddelde "Boekwaarde"	8.872	9.117	10.139	10.927	11.872	13.232	14.649	16.468
Gemiddelde "Marktwaarde"	10.630	9.682	12.629	16.176	20.010	21.452	18.494	18.262
Marktwaarde (Basis: Gemiddelde 2002 = 100)	100%	91%	119%	152%	188%	202%	174%	172%

Het boekhoudkundige eigen vermogen bedraagt 17,6 miljard euro eind 2009, nadat het eind 2008 de 15 miljard euro overschreden had. Dit is dus een stijging met 15 % op één jaar tijd en meer dan een verdubbeling in vergelijking met eind 2002.

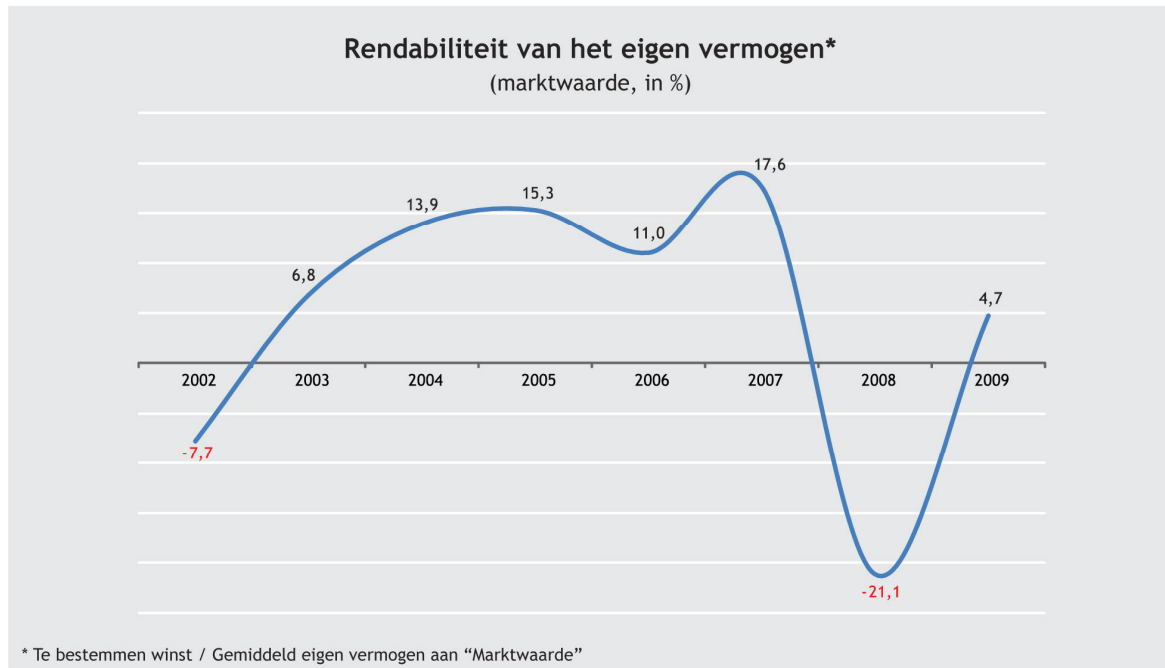
Die gunstige ontwikkeling wat betreft de solvabiliteit van de ondernemingen wordt verklaard door de talrijke overdrachten naar de balans en was maar mogelijk dankzij de massale injecties van de bestaande of nieuwe aandeelhouders om de bijzonder negatieve evolutie als gevolg van de rampzalige resultaten van 2008 te compenseren.

Die aandeelhouders hebben in 2008 en 2009 immers voor zo'n 5,7 miljard euro geïnvesteerd, wat meer dan de helft van het eigen vermogen van de hele markt vóór hun bijdrage uitmaakt. Eind 2002 en begin 2003 was herkapitalisatie in totaal goed voor een bedrag van ongeveer 500 miljoen euro.

Tijdens de periode 2002-2009 zijn de prudentieel vereiste marges met 77 % gestegen. Eind 2009 maakte het eigen vermogen "volgens marktwaarde" 244 % van de vereiste marge uit, tegenover 195 % eind 2008, 270 % eind 2007 en meer dan 300 % eind 2001.

De dalende trend van die ratio, die zich voordoet ondanks de forse herfinanciering en de naar de balans overgedragen bedragen, herinnert ons eraan dat er elk jaar een aanzienlijk deel van de sectorale winsten vastgelegd blijft in de ondernemingen om te voldoen aan de toenemende reglementaire behoeften aan solvabiliteitskapitaal.

Het rendement op eigen vermogen (RoE) wordt gedefinieerd aan de hand van twee verschillende indicatoren. Op basis van de eerste wordt dit gedefinieerd als de verhouding tussen het te bestemmen resultaat van het boekjaar enerzijds en de gemiddelde waarde van het eigen vermogen volgens marktwaarde anderzijds.

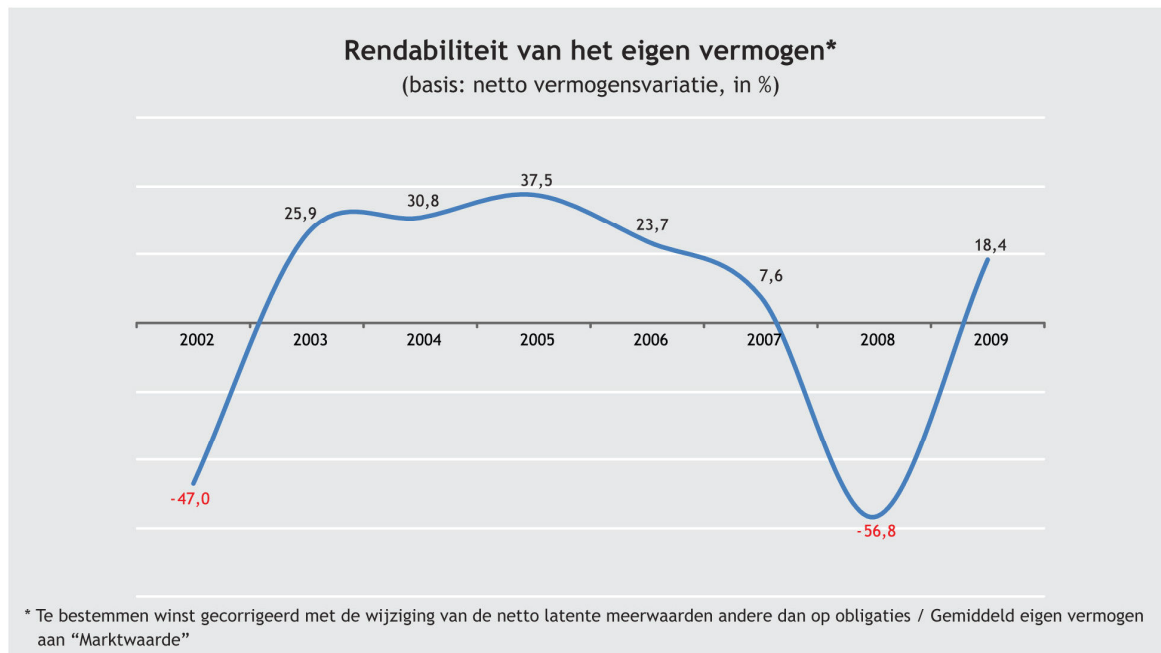

In 2009 bedraagt het RoE op basis van deze indicator 4,7 % tegenover een verlies van 21,1 % in 2008. Die heropleving is natuurlijk te danken aan het herstel van de aandelenmarkten, alsook aan dalende rentevoeten, dankzij welke de latente minderwaarden konden weggewerkt worden en opnieuw een aantal dotaties voor waardeverminderingen konden toegekend worden. Die laatste hebben het boekhoudkundige resultaat een enorme boost gegeven.

De ontwikkeling van beide bovenvermelde factoren wordt nog beter weergegeven als de rendabiliteit van het eigen vermogen berekend wordt op basis van de "netto vermogensvariatie" van de onderneming tussen het begin en het einde van elk boekjaar. De volgende grafiek illustreert de grotere variabiliteit van de resultaten die op de tweede manier bepaald wordt.

Terwijl de "klassieke" rendabiliteitsratio's van -8 % in 2002 tot bijna 18 % in 2007 stegen, om in 2008 tot -21 % terug te vallen en in 2009 tot een bescheiden 4,7 % terug te keren, gaf de tweede indicator een economisch verlies van bijna 50 % in 2002 aan, een maximum van 37,5 % in 2005 en vervolgens een tekort van 57 % in 2008, een tot dan toe nog nooit bereikt dieptepunt. In 2009 bedraagt de op basis van die criteria gemeten rendabiliteit 18,4 %, een cijfer dat in de buurt komt van de 25 % in 2003.

Opmerkelijk is dat indicator in 2007 nog maar 7,6 % nettorendabiliteit noteerde, tegenover 17,6 % voor de "klassieke" rentabiliteitsindicator, als gevolg van de inkrimping van de latente meerwaarden op aandelen en deelnemingen tussen de zomer van 2007 en het einde van dat boekjaar.

De tussen 2003 en 2006 waargenomen tweecijferige rendabiliteitspercentages waren in ruime mate te danken aan de stijging van de aandelenkoersen, die abrupt tot een einde kwam nadat de speculatiebel opengespat is.

Die ratio, die de verzekeringsondernemingen zouden kunnen voorleggen als ze de IFRS-standaarden toepassen, moet natuurlijk met de grootste voorzichtigheid geïnterpreteerd worden aangezien hier het probleem van de betrouwbaarheid en de toepasselijkheid van de "fair value" enerzijds en dat van de "boekhoudkundige mismatch" anderzijds rijst.

De ratio omvat immers de wijzigingen van de latente meer- en minderwaarden op activa, maar niet het equivalent ervan op passiva, waaronder de technische voorzieningen, die nog altijd gewaardeerd worden op basis van hun historische waarde of op basis van de afgeschreven kostprijs.

Die ratio zou echter bijzonder leerrijk zijn wanneer zowel de passiva als de activa op basis van hun "fair value" (marktwaarde of marktconforme waarde) gewaardeerd zouden worden, zoals het Solvency II-project en normaal gezien de toekomstige IFRS-standaard "verzekeringscontract" bepalen, op voorwaarde dat het begrip "fair value" niet verkeerdelijk alleen met de marktwaarde gelijkgesteld wordt, in het bijzonder wanneer niet meer voldaan is aan het liquiditeitscriterium zoals dat in 2008 en 2009 verschillende maanden het geval was.

De ondernemingen die over een ALM-beheer beschikken dat zorgt voor een adequate verbinding tussen activa en passiva, zouden de variabiliteit van die ratio moeten doen dalen. Deze variabiliteit zou dan idealiter enkel een weergave mogen zijn van de economische mismatches, die op hun beurt weergeven in welke mate de ondernemingen aan risico's blootstaan, en niet langer een boekhoudkundige mismatch zoals dit momenteel het geval is.

5.4. Financial Dependency Ratio (FDR)

FDR (Financial Dependency Ratio): verhouding, voor een verzekeringsproduct of een groep verzekeringsproducten, tussen het technische resultaat vóór beleggingsopbrengsten en de ermee verbonden gemiddelde technische voorzieningen. Deze ratio bepaalt het minimumrendement dat de technische voorzieningen moeten halen om het financiële evenwicht te bereiken. De FDR biedt het voordeel dat ze zonder onderscheid kan worden toegepast op de verzekeringsproducten niet-leven en leven, en een relevante vergelijking mogelijk maakt tussen de resultaten van producten met een snelle schaderegeling (short tail) en die van producten met een trage schaderegeling (long tail).

De FDR kan ook worden vergeleken met het aan de technische voorzieningen toegerekende rendement. Een toegerekend rendement dat hoger is dan de overeenkomstige FDR brengt een positief technisch-financieel saldo voort, terwijl een FDR die hoger is dan het toegerekende rendement een tekort oplevert.

Ontwikkeling van de FDR voor de belangrijkste verzekeringstakken

Voor alle verrichtingen niet-leven samen bedraagt de FDR 0,9 % in 2009 tegenover 0,3 % in 2008. De negatieve technische saldi (vóór beleggingsopbrengsten) voor het merendeel van de BOAR-takken zorgen dat het FDR-cijfer positief wordt. Hoe lager de FDR, hoe eenvoudiger het is rendabel te zijn zonder afhankelijk te zijn van de omvang van de financiële opbrengsten. Bij vergelijking met de situatie in het begin van de jaren 2000, is het totaal van de producten Niet-leven sinds 2003 minder afhankelijk van de financiële opbrengsten.

In leven wordt het technisch-financiële evenwicht bereikt vanaf een minimumrendement van 2,9 % in tak 21 individueel (voor WD), tegenover 2,8 % in 2008 en van 3,7 % in tak 21 groep (voor WD), tegenover 3,1 % in 2008. Net als in de voorgaande jaren blijkt de boekhoudkundige situatie zorgwekkender te zijn voor de groepsverzekeringsverrichtingen dan voor die in leven individueel. Het verschil tussen groep en individueel wordt in 2009 zelfs nog iets groter.

Voor de directe verzekeringsverrichtingen in België, met uitzondering van de levensverzekeringen verbonden met beleggingsfondsen, bedraagt het verschil tussen de aan de technische voorzieningen toegerekende rendementen en de FDR in 2009 één procent. In 2008 was dit verschil -2,3 % en dus negatief. Dit verschil was in 2007 en 2006 positief, met een resultaat van respectievelijk 1,5 % en 1,9 %, maar in 2002 lag de FDR ook hoger dan het toegerekende rendement.

6. Solvabiliteit

Solvabiliteitsmarges

Samengestelde marge: Vermogen van de verzekeringsonderneming, vrij van elke voorzienbare verplichting.

- ▶ De samenstelling van die marge stoelt op een lijst van in aanmerking te nemen elementen, die reglementair vastgesteld is.
- ▶ Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het expliciete deel van de marge (eigen vermogen, achtergestelde leningen, niet-technische reserves, suppletiebijdragen voor onderlinge maatschappijen, ...) en het impliciete deel (geraamde toekomstige winst in leven, nietafgeschreven acquisitiekosten in de voorzieningen leven, latente meerwaarden, ...).
- ▶ De elementen uit het expliciete gedeelte worden automatisch in aanmerking genomen, die van het impliciete gedeelte op verzoek van de onderneming en met goedkeuring van de CBFA.
- ▶ Een gedeelte van de gevormde marge dient voor de dekking van de activiteiten niet-leven en een ander gedeelte voor de dekking van de activiteiten leven.

Vereiste marges: Bedragen van de gevormde marge waarover de verzekeringsonderneming met betrekking tot haar activiteiten moet beschikken voor elk van de groepen niet-leven en leven.

Die bedragen zijn berekend op basis van:

- ▶ de premies en de schadegevallen in de niet-levensverzekering;
- ▶ de premies, de schadegevallen en de voorzieningen voor definitieve renten in de arbeidsongevallen;
- ▶ de technische voorzieningen en het risicokapitaal in de levensverzekering;
- ▶ het risico dat de onderneming loopt wegens het aanwenden van afgeleide producten.

Dekkingsratio: Verhouding tussen de samengestelde marge en de vereiste marge.

CBFA-correctie: Verrichting waarbij de toegelaten latente meerwaarden uit de beschikbare marge gehaald worden en vervangen worden door het verschil tussen de huidige waarde van de beleggingen en hun boekwaarde (netto latente meerwaarden of netto latente minderwaarden).

Deze verrichting heeft tot doel de solvabiliteitsmarge die de verzekeringsondernemingen samenstellen, op een eenvormige wijze te beoordelen, los van de vaststelling door de onderneming van een eventuele "duurzame" minderwaarde op beleggingen, met het boeken van een waardevermindering als gevolg.

Weerstandstest: Verrichting waarbij de gecorrigeerde solvabiliteitsmarge verminderd wordt met een bepaald percentage van de huidige waarde van een beleggingscategorie en vervolgens vergeleken wordt met de vereiste marge.

Op die manier gaat men na of de marge van de onderneming volstaat voor het opvangen van waardeverminderingen van activa, vastgelegd op 25 % voor aandelen, 15 % voor onroerende goederen, 5 % voor obligaties, en ten slotte van een cumulatieve waardevermindering van 5 % voor gewaarborgde schuldvorderingen op herverzekering, 5 % van nog uit te geven premies, 25 % van terug te vorderen technische kosten en 50 % voor andere vorderingen.

6.1. Solvabiliteitsmarges niet-leven

Solvabiliteitsmarge niet-leven (in miljoen euro)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Samengestelde marge	4.763	5.476	5.625	5.776	5.952	6.365	6.069	5.538
Vereiste marge	1.665	1.733	1.797	1.728	1.811	1.872	1.926	1.776

De verkleinde toezichtsperimeter van de CBFA kan de daling verklaren van de solvabiliteitsmarges niet-leven in 2009. Een onderneming naar Belgisch recht, die een dochteronderneming is van een buitenlandse groep, is immers een bijkantoor geworden en staat bijgevolg onder het toezicht van de lidstaat waar de moedermaatschappij gevestigd is.

Op basis van een constante steekproef stijgen de marges met 1 % tussen 2008 en 2009, een stijging in dezelfde orde van grootte als die van het incasso in niet-leven.

De lichte verslechtering van de reglementaire dekkingsgraad in 2009 in vergelijking met 2008 is ook te verklaren door de bovenvermelde gewijzigde perimeter. De reglementaire solvabiliteitsdekkingsratio van de onderneming die niet langer deel uitmaakt van de steekproef was immers beduidend groter dan het sectorgemiddelde, en dit alleen op basis van de zogenaamde expliciete elementen.

Die gewijzigde perimeter verklaart dus de gedaalde expliciete dekkingsgraad. Anderzijds liggen de gunstige ontwikkelingen op de beursmarkten aan de basis van de verdubbeling van het impliciete gedeelte van de marge. In 2009 bedraagt die 27 % van de vereiste marge, tegenover 14 % een jaar eerder.

Globaal gezien blijft de dekkingsgraad van de marge niet-leven stabiel op iets meer dan 310 % van de samen te stellen marge, waarmee die dekkingsgraad opnieuw uitkomt op de na de financiële crisis van 2001-2002 waargenomen waarden.

In 2008 verklaarde de ongunstige ontwikkeling van de financiële omgeving de kleinere impliciete dekkingsratio, terwijl het behoud van het expliciete deel van de marge verklaard werd door het grote aantal herkapitalisatieverrichtingen (5,7 miljard euro).

Globaal gezien vertegenwoordigen in 2009 de expliciete bestanddelen van de marge 91 % van de totale samengestelde marge, een cijfer dat te vergelijken valt met die van 2002 en 2003.

6.2. Solvabiliteitsmarges leven

De vereiste marge voor de verrichtingen leven stijgt in 2009 met 7 %. Die stijging is te vergelijken met die van de technische voorzieningen (uitgezonderd tak 23), die tussen eind 2008 en eind 2009 stijgen van 138,6 tot 148,4 miljard euro.

Die voorzieningen vormen de meest essentiële elementen van de berekeningsbasis van de vereiste marge in de levensverzekering. Voor alle ondernemingen samen bedraagt de vereiste marge 6,7 miljard euro, tegenover 6,2 miljard een jaar eerder.

De groei van de gevormde marge is nog groter, van 12,2 miljard eind 2008 tot 13,9 miljard euro eind 2009. Dat is een stijging met 13,9 %, tegenover 10,9 % in 2008.

Eind 2009 bedraagt de totale dekkingsgraad leven 208 % van de vereiste marge, tegenover 195 % eind 2008 en 185 % eind 2007. Die opwaartse beweging sinds eind 2007 staat in contrast met de structurele neerwaartse tendens van die ratio tussen 2000 en 2007. In 2000 en 2001 bedroeg die ratio immers nog meer dan 250 %.

Solvabiliteitsmarge leven (in miljoen euro)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Samengestelde marge	7.328	7.625	9.173	11.099	12.095	10.979	12.172	13.866
Vereiste marge	3.093	3.542	4.105	4.792	5.331	5.919	6.232	6.669

Het expliciete gedeelte van de marge blijft stijgen. Dat deel was al met 2,5 miljard euro gestegen tussen eind 2007 en eind 2008, dankzij de herkapitalisaties tijdens dat boekjaar. In 2009 stijgt het opnieuw met 1,3 miljard euro, gestimuleerd door de herkapitalisaties in 2009 alsook door de naar de balansen overgedragen resultaten van het boekjaar.

Ook het impliciete gedeelte van de beschikbare marge, dat mee evolueert met de financiële markten, stijgt: van 1,1 miljard euro eind 2008 tot 1,5 miljard eind 2009. Daarmee is een eind gekomen aan de neerwaartse tendens tussen 2006 en 2008. Eind 2009 bedraagt het 23 % van de te vormen marge, tegenover 18 % eind 2008. Toch ligt dit cijfer nog merkkelijk lager dan de 88 % van eind 2005.

Het impliciete gedeelte van de marge in de levensverzekering bestaat in hoofdzaak uit de latente meerwaarden, een deel van de niet-afgeschreven acquisitiekosten (zillmering), alsook uit een percentage van de geraamde toekomstige winst.

De 1.510 miljoen euro in het impliciete deel van de samengestelde marge leven in 2009 (tegenover 1.137 miljoen in 2008 en 2.443 miljoen in 2007) bestaat uit:

1. 1.222 miljoen als latente meerwaarden (2008: 776 miljoen, 2007: 1.887 miljoen);
2. 45 miljoen als "toekomstige winst" (2008: 109 miljoen, 2007: 310 miljoen);
3. 243 miljoen als niet-afgeschreven acquisitiekosten (2008: 251 miljoen, 2007: 246 miljoen).

Als gevolg van de reglementaire bepalingen inzake Solvency I wordt de opname van toekomstige winst in de beschikbare marge geleidelijk teruggebracht. Na 31 december 2009 en in afwachting van Solvency II mag de toekomstige winst niet worden verwerkt in de samengestelde solvabiliteitsmarge.

6.3. Weerstandstests

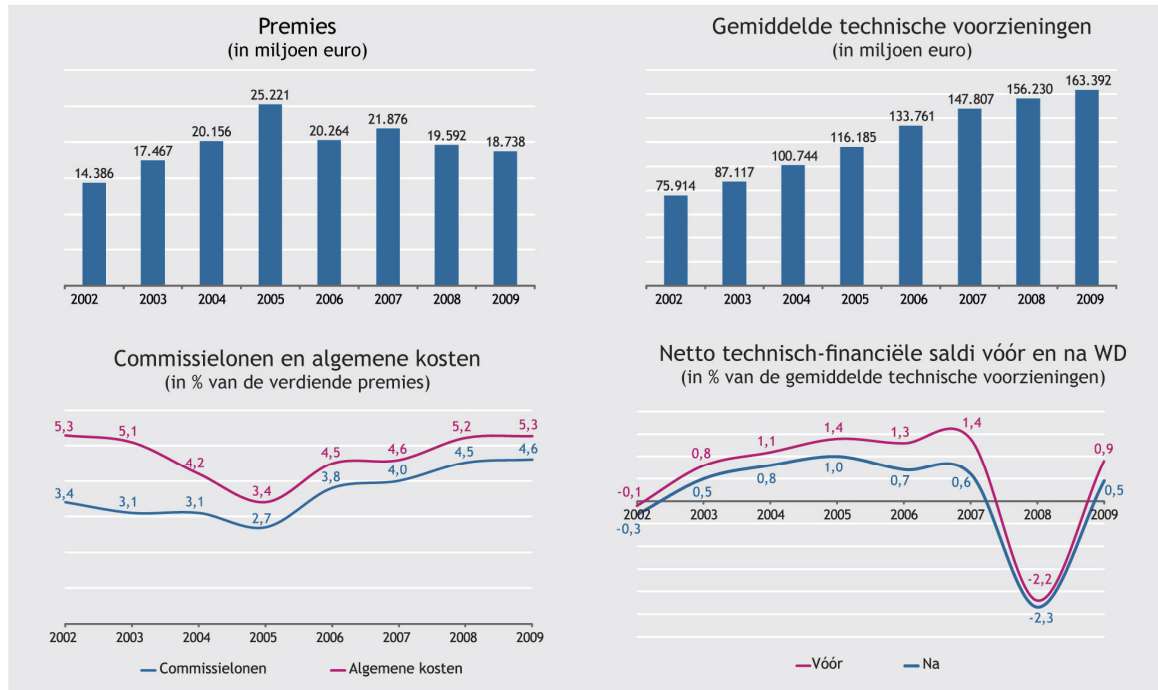
Door de marktwaarde van de aandelen fictief met 25 % te verminderen, verslechtert de solvabiliteitsratio "gecorrigeerde beschikbare marge / vereiste marge" met 82 procentpunten, van 280 % tot 198 %. Vorig jaar bracht de toepassing van die test een daling van 78 punten mee, en in 2007, een daling van 121 punten. De minder grote gevolgen van die klap in 2008 en 2009 in vergelijking met 2007 wordt verklaard door het kleinere volume aandelen in de effectenportefeuilles van de verzekeraars, enerzijds door de herschikking van de beleggingen ten voordele van obligaties, anderzijds ten gevolge van de ongunstige ontwikkeling van hun marktwaarde.

Een waardevermindering met 15 % van de onroerende goederen, hypothecaire leningen en leasingrechten zou dan weer, zoals vorig jaar, een gemiddelde verslechtering van de solvabiliteitsratio's meebrengen, die beperkt zou blijven tot 26 procentpunten.

Met een vermindering met 5 % van de marktwaarde van de obligaties en deposito's bij kredietinstellingen zou de gecorrigeerde solvabiliteitsratio bijna 96 procentpunten lager liggen en uitkomen op 184 % van het niveau van de vereiste marge. Het overgrote en groeiende aandeel van de obligaties verklaart de omvang van deze daling, die de gevoeligheid van de sector voor rentevoetschommelingen en de complexiteit van het actief/passiefbeheer van de verzekeraars aantoonst.

7. Ontwikkeling van de belangrijkste resultaten

7.1. Levensverzekering

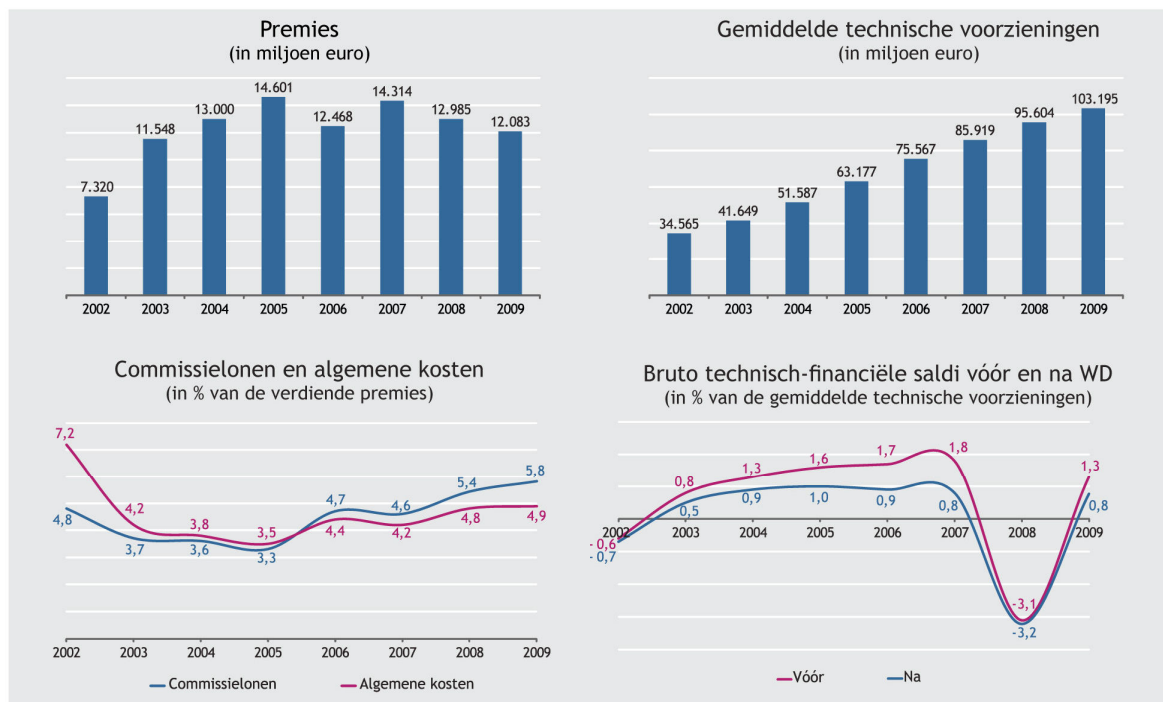

Terwijl de premie-inkomens in 2009 dalen met 4,4 % tot 18,7 miljard, stijgen de technische voorzieningen slechts met 7,2 miljard tot iets meer dan 163 miljard.

Het aandeel van de commissielonen en de algemene kosten neemt de laatste jaren toe. De relatieve algemene kosten (5,3 % van de verdiende premies) zijn vergelijkbaar met die van 2002. De commissielonen bedragen in 2009 4,6 % van de premies, het hoogste niveau van de jaren 2000.

Het commissieloonpercentage vertoont de laatste jaren een licht stijgende lijn, wat kan verklaard worden door het feit dat verzekeraars de commissielonen verhogen met als bedoeling de nieuwe productie aan te zwengelen.

7.1.1. Leven individueel met gewaarborgde rentevoet (tak 21)

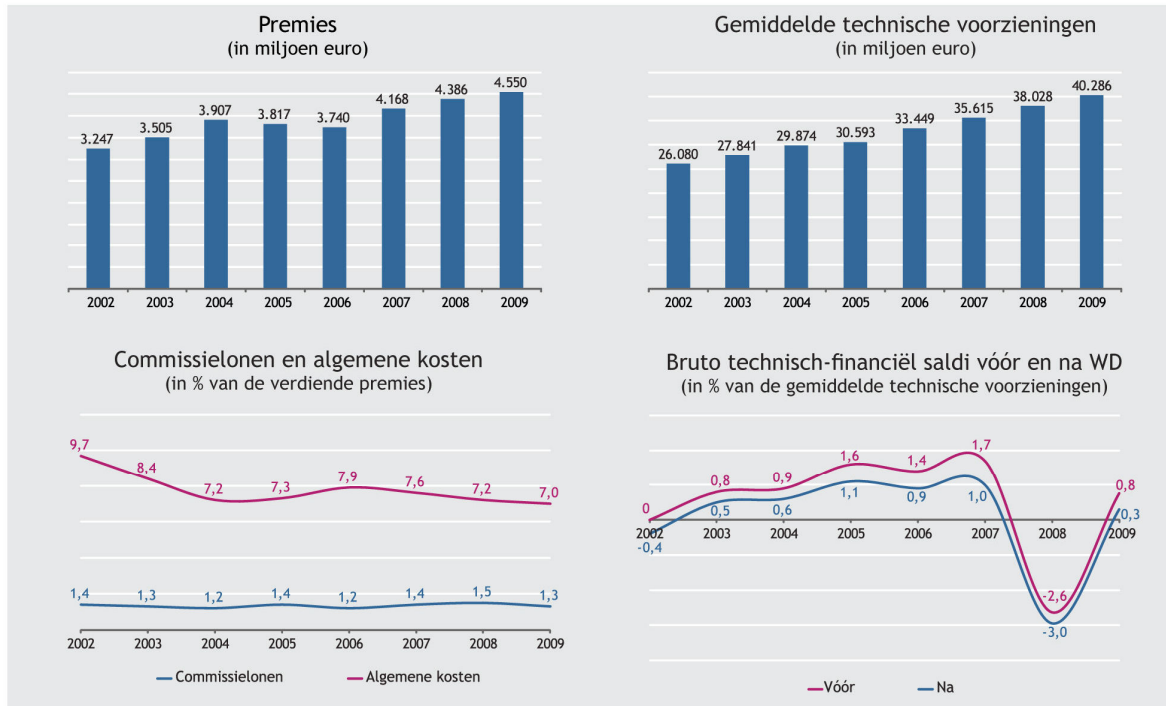

De daling van de premie-inkomens in 2006, te wijten aan de taks van 1,1 %, verklaart de bruuske stijging van de kostenratio's vanaf dat boekjaar. Vanaf 2008 stijgen de kostenratio's verder door de daling van het totale premie-incasso. In 2009 bedragen de commissielonen 5,8 % en de algemene kosten 4,9 % van de verdiende premies. Algemeen komen de kosten en commissielonen uit op 10,7 % van de premies in 2008, tegenover 10,2 % in 2008 en slechts 6,8 % in 2005.

Tussen 2003 en 2007 liggen de netto financiële opbrengsten rond de 5 % van de gemiddelde technische voorzieningen, met een maximum van 5,4 % in 2005. In 2008 liggen de beleggingslasten bijna op het zelfde niveau als de beleggingsopbrengsten. De netto financiële opbrengsten bedragen in 2008 amper 0,1 % van de gemiddelde technische voorzieningen om in 2009 opnieuw te stijgen tot 4,3 % van de gemiddelde technische voorzieningen. De netto financiële opbrengsten komen in 2009 uit op 4,4 miljard euro, tegenover 80 miljoen euro in 2008.

Uitgedrukt in procent van de voorzieningen bedraagt het technisch-financieel saldo 1,3 % vóór Winstdeelname (WD) en 0,8 % na WD. Het technisch-financieel saldo na WD wint 4 procentpunten t.o.v. 2008 en het technisch-financieel saldo vóór WD wint in 2009 zo'n 4,5 procentpunten t.o.v. het voorgaande jaar. Tussen 2003 en 2007 stijgt het winstdeelnemingspercentage van 0,3 % tot 1,0 % van de gemiddelde technische voorzieningen om in 2008 terug te vallen naar 0,1 %. In 2009 bedraagt het winstdeelnemingspercentage opnieuw 0,5 % van de gemiddelde technische voorzieningen.

7.1.2. Leven groep met gewaarborgde rentevoet (tak 21)

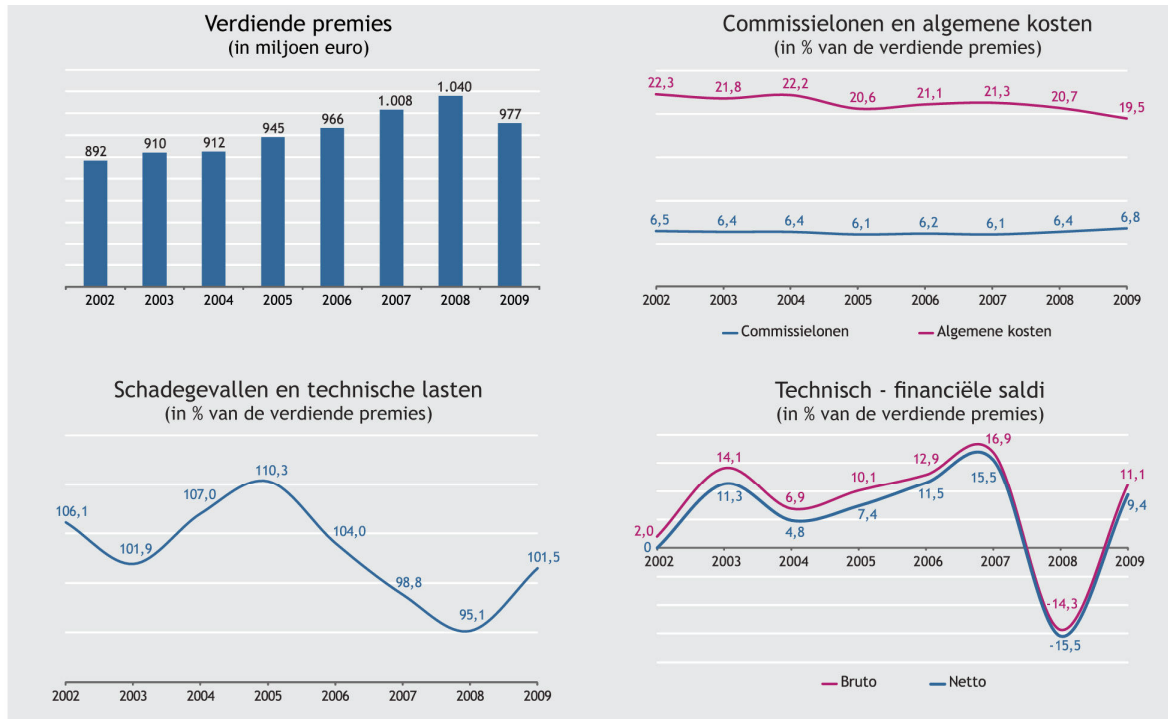
Het geheel van algemene kosten en commissielonen in functie van de verdiende premies daalt van 8,7 % in 2008 tot 8,3 % in 2009. De daling is deels te danken aan een daling van de commissielonen, maar ook aan een vermindering van de algemene kosten.

De financiële resultaten groeien sterk van 1,2 % in 2008 naar 4,6 % in 2009. In 2008 was er nog een sterke terugval, want de netto financiële opbrengsten bedroegen in 2007 nog 5,7 % van de technische voorzieningen.

Hiermee ligt het bruto technisch-financiële saldo vóór dotaties dit jaar op zowat hetzelfde niveau als in 2003. Bij leven groep bedraagt het totale bedrag van de dotaties aan winstdeelnemingen ten opzichte van de technische voorzieningen 0,4 % in 2008 en 0,5 % in 2009.

7.2. Niet-leven verzekeringen

7.2.1. Arbeidsongevallen (Wet van 1971)

De periode 2005-2008 wordt gekenmerkt door een daling van de schadegevallen en andere technische lasten in functie van de verdiende premies.

In 2009 komt daar een einde aan, want de schadegevallen en andere technische lasten in functie van de verdiende premies stijgen naar 101,5 %. De nominale stijging van de schadelast bedraagt in 2009 echter slechts 0,2 %, maar door de terugval van de verdiende premies met ongeveer 6 % ligt de stijging in percentage van de verdiende premies veel hoger.

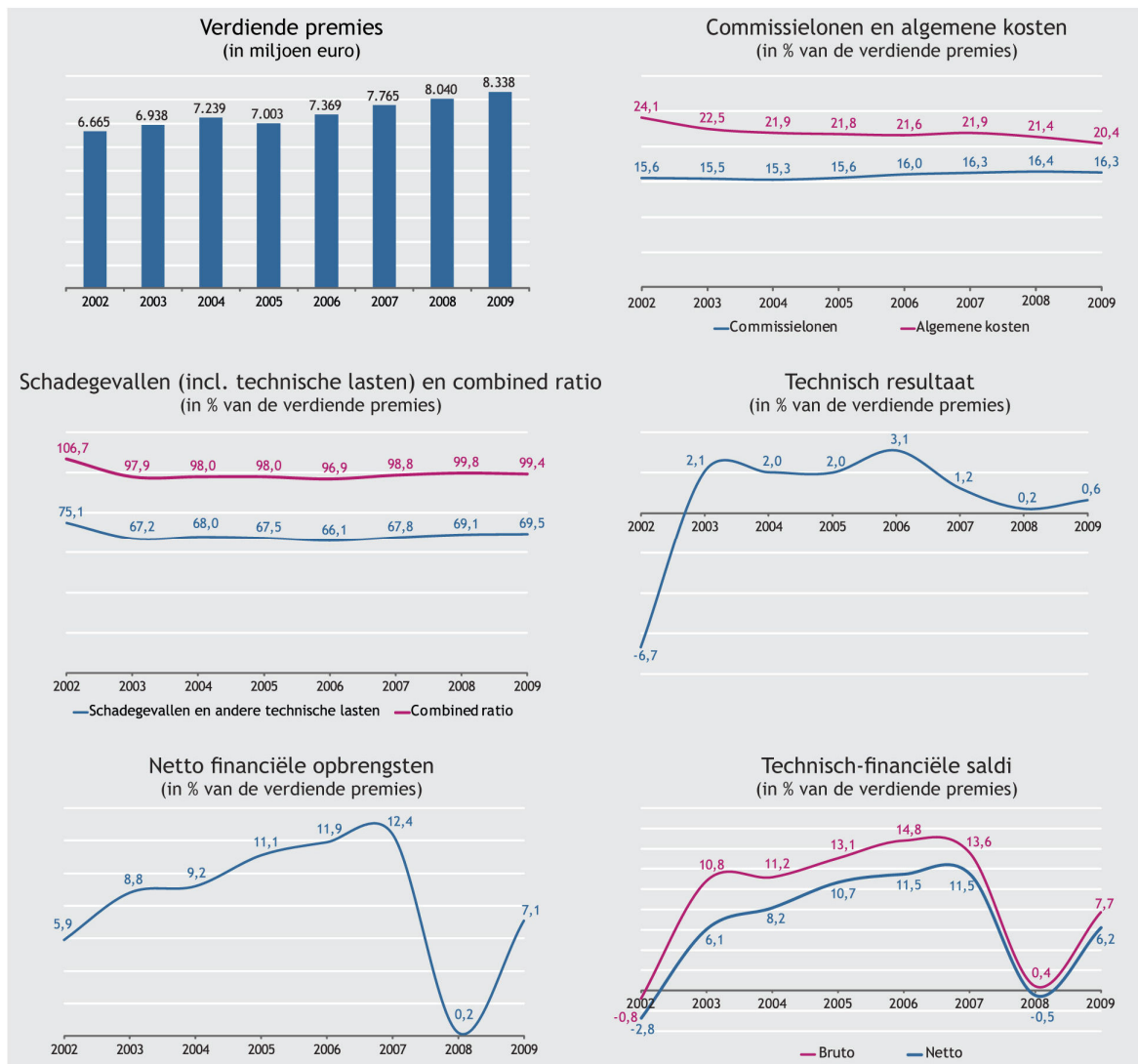
De stijging van de schadelast heeft een verergering van het technisch tekort tot gevolg. Het technische tekort daalt van 14,5 % van de verdiende premies in 2008 tot 20,1 % in 2009, een resultaat vergelijkbaar met dat uit 2003.

Daarentegen stijgen de netto financiële opbrengsten opnieuw tot 31,2 % van de verdiende premies. Terwijl de beleggingsopbrengsten in 2007 nog uitkwamen op 350 miljoen euro, daalden ze in 2008 tot 1,4 miljoen euro om in 2009 opnieuw te stijgen tot 305 miljoen euro.

De stijging van de netto financiële opbrengsten resulteert in een stijging van het bruto technisch-financieel saldo.

Het slotresultaat van die verrichtingen in 2009 bedraagt 9,4 % van de premies. Dit komt in 2009 neer op een positief netto technisch-financieel saldo van 91 miljoen euro.

7.2.2. Brand, ongevallen en andere risico's (BOAR)

In 2009 stijgen de schadegevallen en technische lasten, maar daalt het commissieloonpercentage, net als het algemene kostenpercentage zodat uiteindelijk de technische winst stijgt. De belangrijkste reden voor deze stijging van de technische winst is de daling van de bedrijfskosten. De bedrijfskosten in percentage van de verdiende premies dalen naar 29,9 % in 2009.

De netto financiële opbrengsten (beleggingsopbrengsten min beleggingslasten) stijgen sterk en zijn goed voor 7,1 % van de premies in 2009.

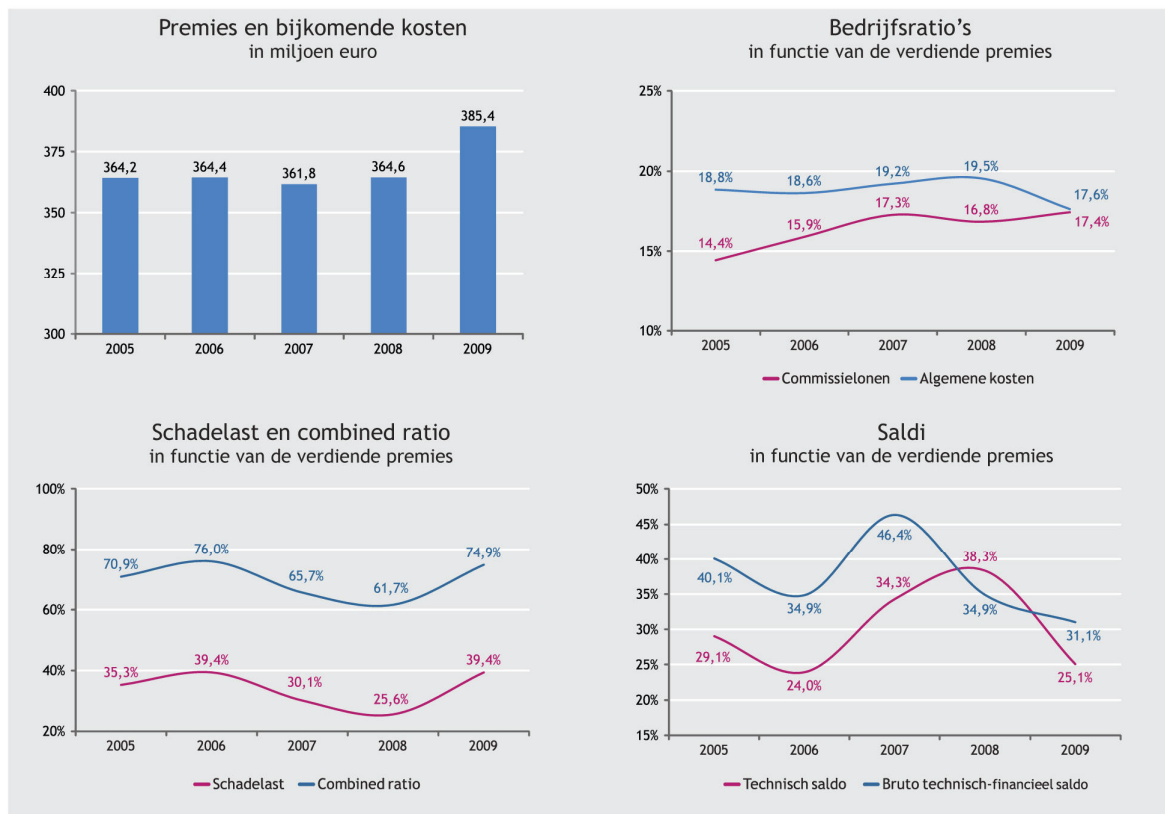
Zo stijgt het technisch-financieel saldo netto van herverzekering in 2009 tot 6,2 % van de verdiende premies, wat overeenkomt met een winst van 518 miljoen euro.

In de beschouwde periode kende naast 2008 enkel 2002 een negatief technisch-financieel saldo netto van herverzekering. De verliezen in 2002 vloeiden echter in eerste instantie voort uit een aanzienlijk technisch tekort, wat in 2008 niet het geval was.

8. Analyse van de belangrijkste BOAR-takken

Combined ratio: De verhouding tussen de totale kosten van de verzekeraar (schadelast en andere technische lasten, administratieve kosten, commissielonen en andere acquisitiekosten) en de verdiende premies.

8.1. Ongevallen (buiten arbeidsongevallen): incasso neemt opnieuw toe

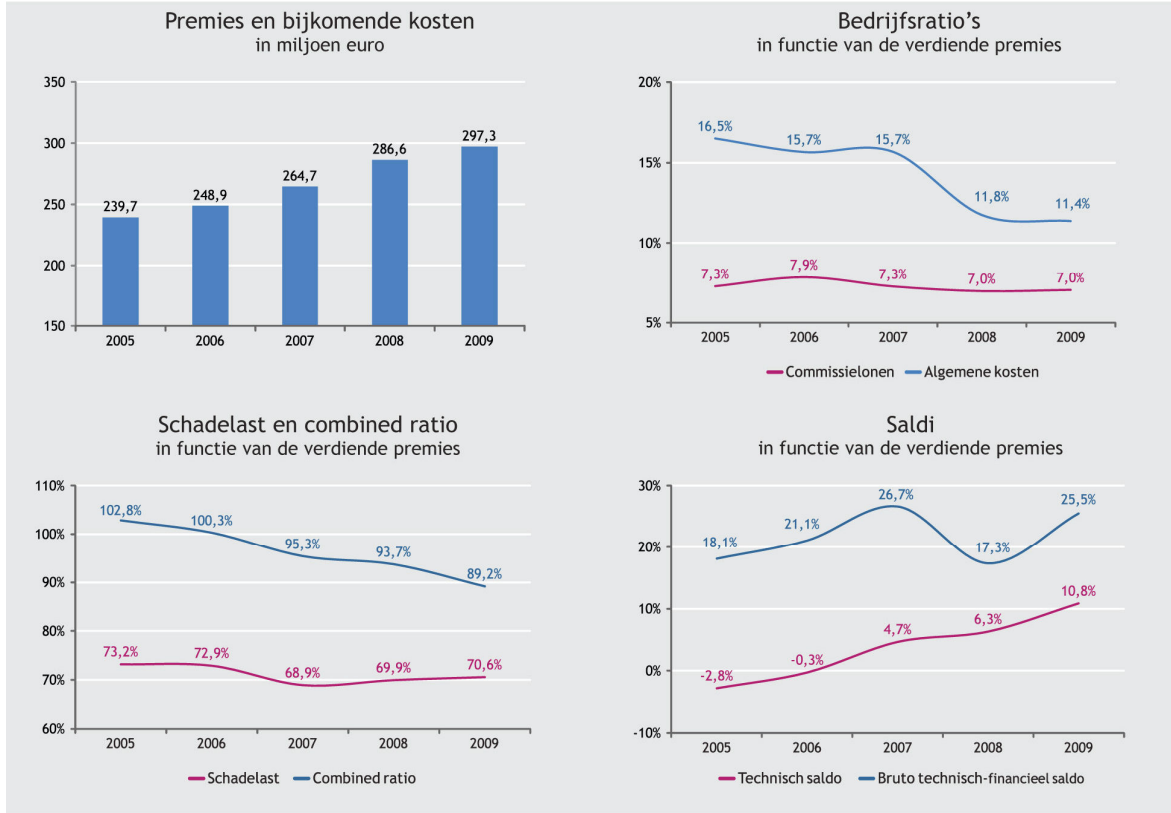
Het incasso van de collectieve ongevallenverzekeringen neemt sinds 2008, in tegenstelling tot de voorgaande jaren, opnieuw toe. De toename bedraagt 2,7 % in 2009. In de periode 2004 - 2007 werd een daling genoteerd van 7,4 %. De terugval van het incasso voor dit product is het gevolg van een reeks maatregelen die door de overheid genomen werden in verband met de arbeidsongevallenverzekering (o.a. verhoging van het loonplafond). Hierdoor is een gedeelte van het incasso van de collectieve ongevallenverzekering verschoven naar de arbeidsongevallenverzekering. Deze terugval heeft de evolutie van het incasso voor de tak ongevallen (buiten arbeidsongevallen) sterk beïnvloed gedurende de laatste jaren.

De wijzigende samenstelling van de tak ongevallen (buiten arbeidsongevallen) heeft invloed op de evolutie van de algemene kosten en commissielonen in functie van de verdiende premies, gezien deze posten verschillen voor de verschillende ongevallenverzekeringen.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2008	2009
Algemene individuele	22,5	9,5	20,4
Verkeersindividuele	18,9	38,7	36,3
Collectieve	47,3	36,4	35,7
Andere	11,3	72,3	20,2

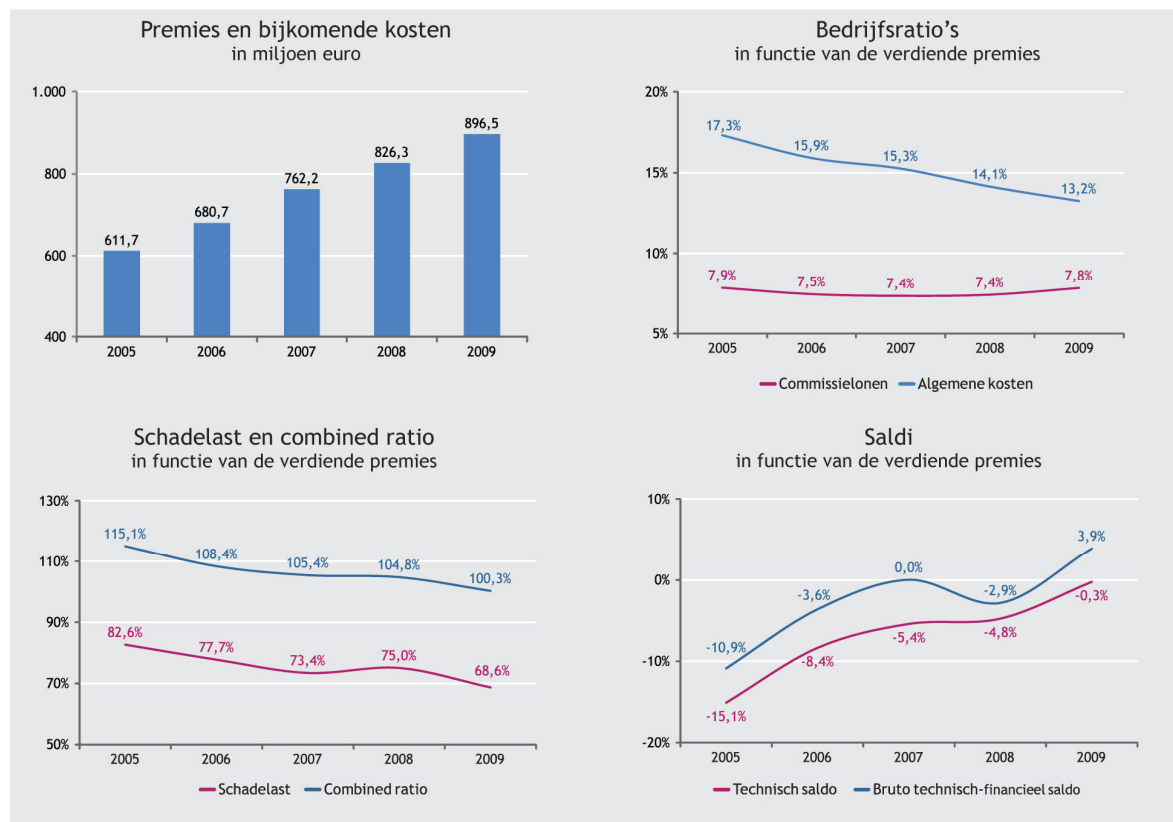
8.2. Ziekte: positieve resultaten over de hele lijn

Gewaarborgd inkomen

De groeivertraging in 2009 hangt samen met de economische crisis. Van dit incasso heeft 64 % betrekking op de collectieve en 36 % op de individuele contracten. De toename van het incasso in 2009 bedraagt 4,4 % voor de collectieve verzekeringen en 2,7 % voor de individuele verzekeringen.

Ziektekostenverzekering

In 2009 neemt het incasso ten opzichte van 2008 toe met 8,5 % en bedraagt 896,5 miljoen euro. Deze toename volgt grotendeels uit een stijging van de medische kosten. De evolutie van de kosten, gekoppeld aan een ziektekostenverzekering, worden sinds kort door een specifieke index gemeten. De toename van deze index bedraagt 7,45 % (4e trim. 2009 t.o.v. 4e trim. 2008) voor hospitalisatie in een éénpersoonskamer.

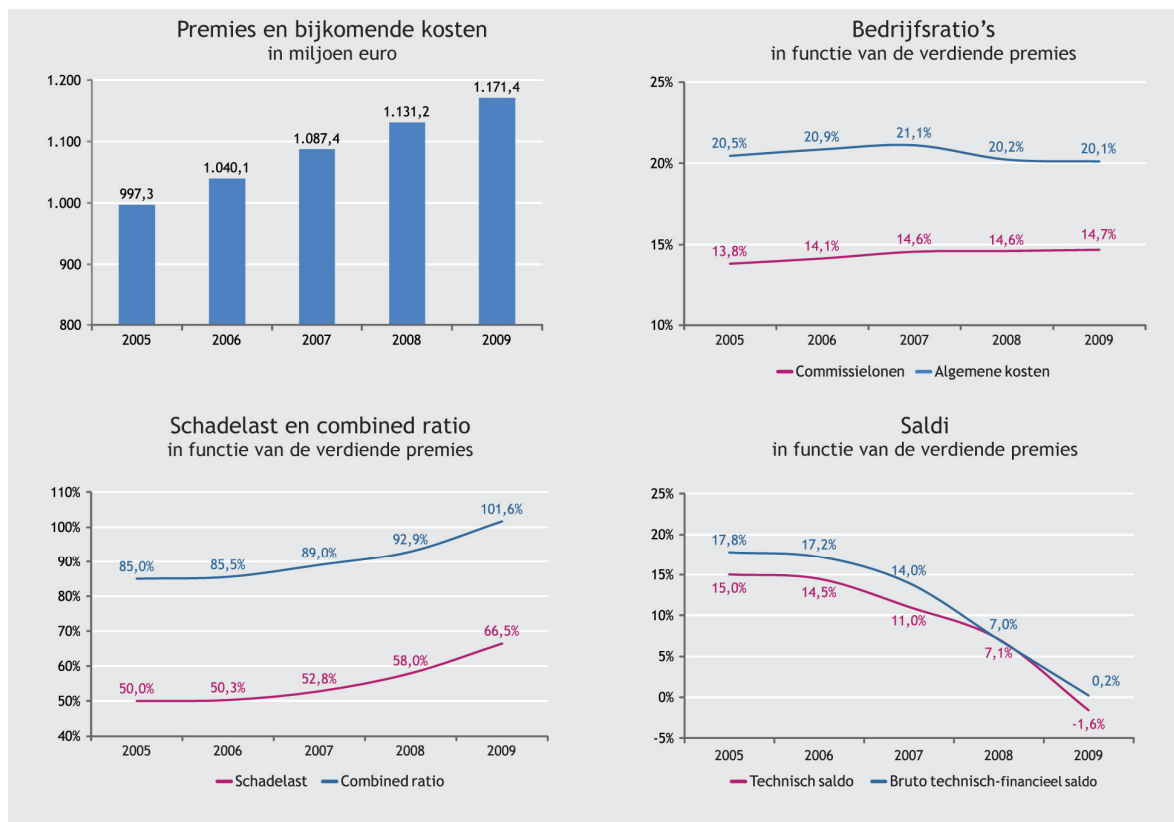
Ten gevolge van de wet Verwilghen van 20 juli 2007 werd een behoorlijk grote portefeuille uit ziekte collectief vanaf begin 2009 onder ziekte individueel geklasseerd. Na deze herklassering heeft 44 % van het incasso ziektekostenverzekering betrekking op individuele verzekeringen en 56 % op collectieve verzekeringen.

Mede dankzij de toename van het incasso nemen de algemene kosten in functie van de verdiende premies voor het zesde opeenvolgende jaar af en bedragen 13,2 % in 2009.

In de periode 2003-2008 werd voor de individuele ziektekostenverzekering enkel in 2006 een voorzichtig positief saldo, 1,0 % van de verdiende premies, genoteerd. In 2009 wordt het resultaat echter opnieuw positief en bedraagt het 5,3 % van de verdiende premies.

In 2007 werd, voor het eerst sinds 1999, opnieuw een positief resultaat, 0,5 % van de verdiende premies, genoteerd voor de collectieve ziektekostenverzekering. In 2009 wordt opnieuw een positief resultaat genoteerd gelijk aan 2,8 % van de verdiende premies.

8.3. Voertuigcasco: evenwicht blijft slechts nipt behouden

Voor toerisme en zaken registreerde de Federale Politie 14.382 diefstallen in 2009 tegenover 15.762 in 2008 en 16.739 in 2007. In 2000 bedroeg dit aantal nog om en bij de 40.000. Het aantal geregistreerde diefstallen uit voertuigen bedraagt 79.399 in 2009. Dit aantal schommelde de vorige vijf jaren tussen 88.000 en 96.500

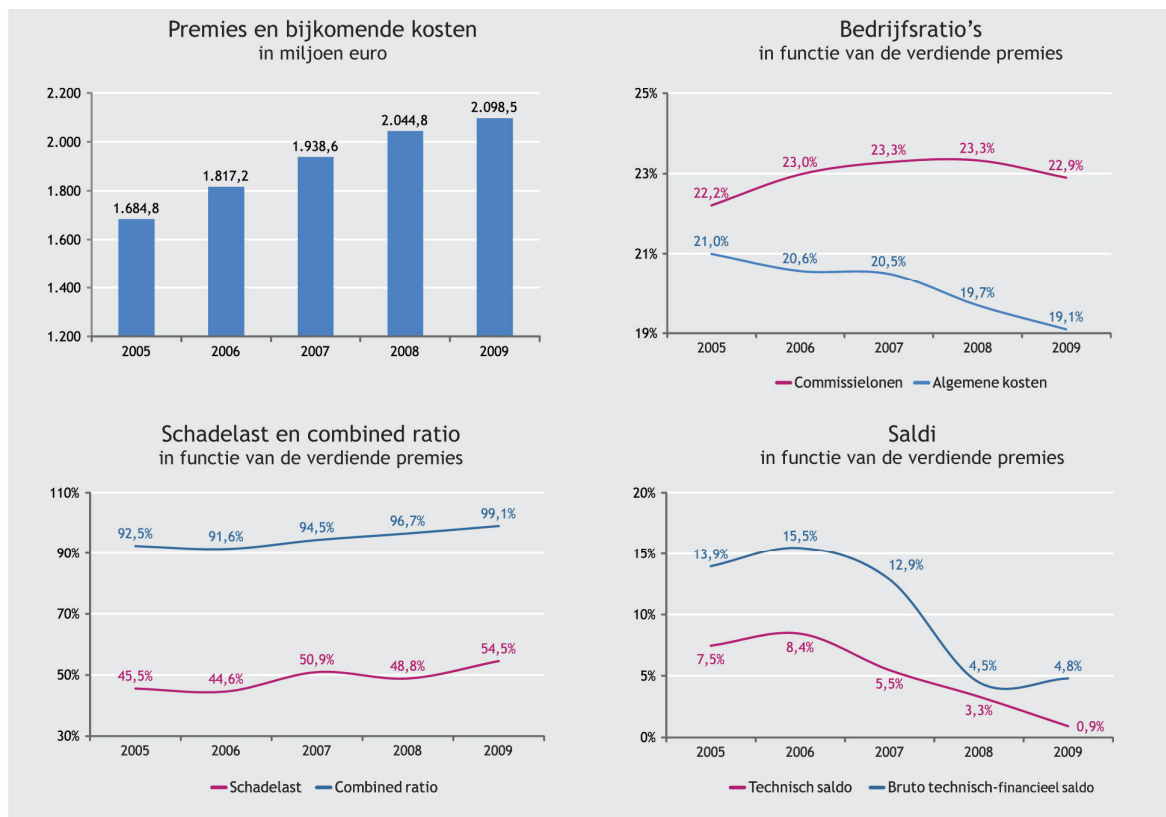
Door de daling van de ongevallenfrequentie en de afname van het aantal voertuigdiefstallen begin jaar 2000 nam de schaderatio gevoelig af. Als gevolg hiervan situeert de relatieve schadelast zich rond 50 % in de periode 2003-2007.

Vanaf 2007 neemt de ongevallenfrequentie echter opnieuw jaarlijks lichtjes toe. Daarnaast neemt ook de gemiddelde materiële schade lichtjes toe in 2008 en 2009. Het aantal voertuigdiefstallen nam daarentegen verder af tijdens de periode 2006-2009. In 2009 is de tak voertuigcasco technisch gezien zelfs verlieslatend, het technisch tekort bedraagt 1,6 % van de verdiende premies.

Aangezien de schadegevallen in deze tak vrij snel geregeld zijn, blijven de beleggingsopbrengsten beperkt. Toch zorgen ze in 2009 voor een, weliswaar nipt, positief resultaat.

Product	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies voor 2009 (in %)		
		Materiële schade	Diefstal	Andere
Toerisme en zaken	84,5	-23,1	54,4	-4,8
Tweewielers	0,4	36,1	47,5	71,0
Vervoer van zaken MTM \leq 3,5 T	7,7	-15,1	50,3	11,6
Vervoer van zaken MTM $>$ 3,5 T	6,6	24,0	58,2	49,5

8.4. Brand: technisch resultaat daalt derde jaar op rij

In de periode 2005-2009 nam het incasso voor de tak brand toe met 25 %. Deze Toename volgt gedeeltelijk uit de inwerkingtreding, sinds 1 maart 2006, van de nieuwe natuurrampenwet en de verplichte dekkinguitbreidingen voor natuurrampen die daaruit voortvloeien voor de eenvoudige risico's. De stijging blijft in 2009 beperkt tot 2,6 %. De eerste tendensen van 2010 wijzen zelfs op een lichte daling van het incasso voor de tak brand.

Uit de jaarlijkse enquête van het tarifieringsbureau natuurrampen volgt dat, voor 99,0 % van de woningen en voor 98,6 % van de andere eenvoudige risico's, de premievoet voor de dekking natuurrampen niet meer dan 0,2 ‰, of 5 euro (exclusief taksen) voor 25.000 euro verzekerd kapitaal, bedraagt. Op 31 december 2009 waren 28.026 (tegenover 31.400 op 31 december 2008) eenvoudige risico's verzekerd aan de voorwaarden van het tarifieringsbureau tegen een premievoet van 0,9 ‰.

Niettegenstaande de zeer beperkte netto beleggingsopbrengsten in 2008 daalt het relatieve bruto technisch-financieel saldo voor de categorieën landbouwisico's en eenvoudige risico's ondernemingen aanzienlijk in 2009 ten opzichte van 2008.

Dankzij het uitblijven van grote schadegevallen worden de laatste jaren gunstige resultaten genoteerd voor de speciale risico's andere dan technische verzekeringen. De rentabiliteit dient echter niet op jaarbasis bekeken te worden maar over een langere periode. De concurrentie en enkele zware schadegevallen kunnen eerder dan verwacht de verlieslatende situatie van eind jaren negentig doen terugkeren.

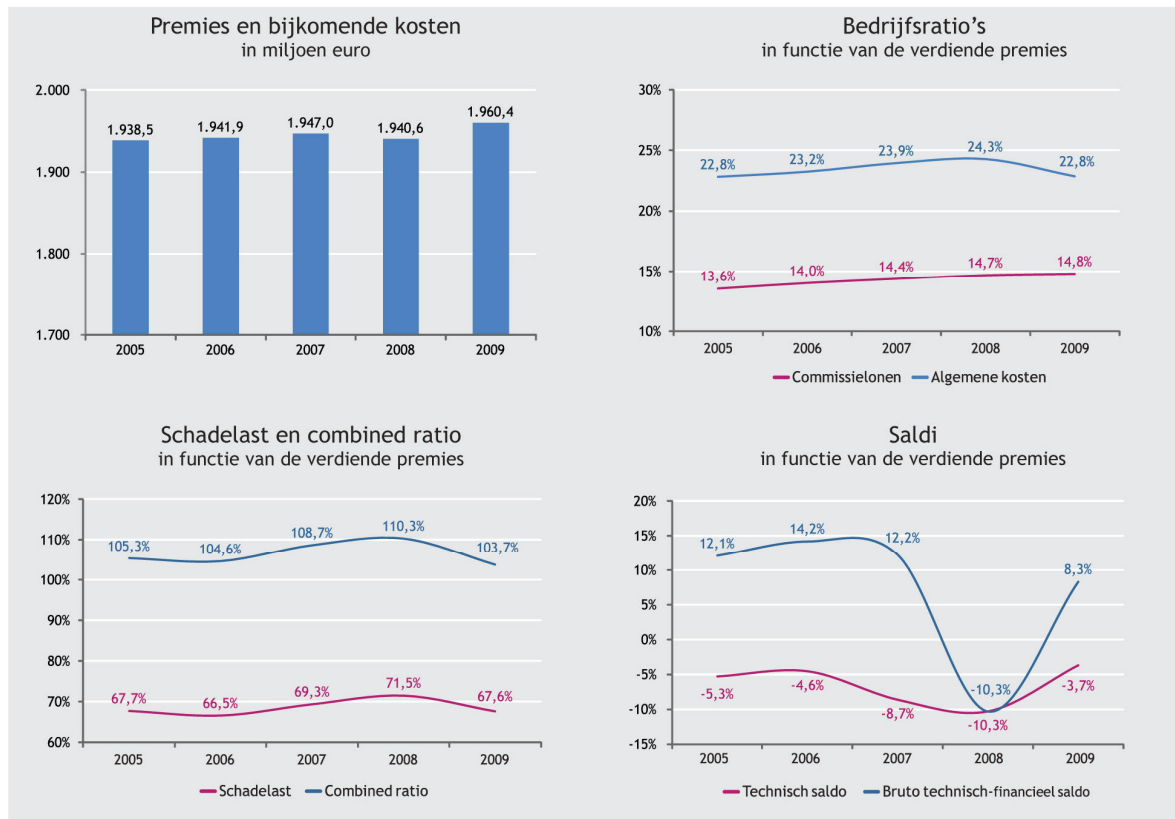
Door de storm van 25/26 mei 2009 verslechtert het resultaat voor de waarborg "storm" in 2009 ten opzichte van 2008.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2008	2009
Eenvoudige risico's			
Woningen	60,3	3,8	4,0
Landbouwriscio's	2,5	-7,1	-14,7
Ondernemingen	10,4	-2,6	-9,4
Andere	5,9	8,1	26,4
Speciale risico's			
Alles, behalve technische verzekeringen	14,8	19,0	14,8
Technische verzekeringen	6,1	-14,7	8,3

Info belangrijkste stormen van de laatste jaren			
	Aantal schadegevallen	Totale schadelast	Gemiddelde schadelast
28 februari 2010	36.500	52,5 mio euro	1.440 euro
25/26 mei 2009	34.500	74,1 mio euro	2.150 euro
18/19 januari 2007	155.500	213,1 mio euro	1.370 euro

2009 kende geen belangrijke overstromingen. Drie periodes van hevige regenval, tussen half mei en begin oktober, hadden telkens 900 à 1.600 verzekerde schadegevallen eenvoudige risico's tot gevolg. In totaal telde 2009 zo'n 5.300 verzekerde overstromingsschadegevallen eenvoudige risico's. De totale schadelast hiervan wordt op 25,3 miljoen euro geschat. Slechts een beperkt aantal (49) van deze schadegevallen was verzekerd via het tarifieringsbureau.

8.5. BA motorrijtuigen: incasso per voertuig neemt verder af in 2009

Door de tariefverhogingen in de periode 2000-2005 herstelde de rendabiliteit en nam de concurrentie tussen de ondernemingen opnieuw toe. In de periode 2005-2008 bleef het incasso quasi stabiel, tegenover een stijging van 5,3 % van het voertuigpark. Terwijl het voertuigpark in 2009 toenam met 1,7 % noteren we, niettegenstaande de financiële crisis en de negatieve resultaten van 2008, slechts een incassotoename van 1,0 %. Het incasso per voertuig is tussen 2005 en 2009 gedaald met 5,5 % en bedraagt 298 euro in 2009.

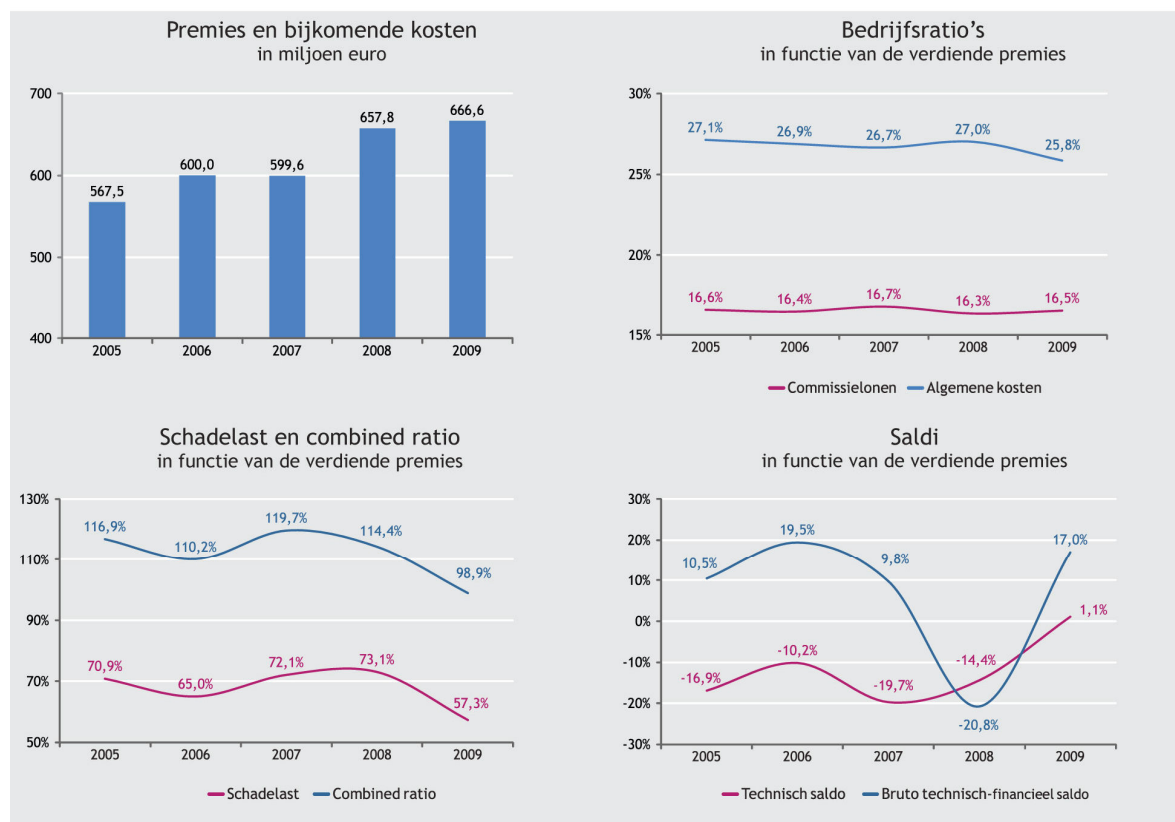
Door de versterkte aandacht voor verkeersveiligheid daalde de schadefrequentie voor de BA motorrijtuigen in de periode 2000-2003. In 2004 en 2005 kent ze opnieuw een lichte stijging. In 2006 daalt de schadefrequentie tot 6,89 %, een niveau vergelijkbaar met dat van 2004. Van 2007 tot 2009 neemt de schadefrequentie echter opnieuw jaarlijks lichtjes toe van 7,04 % in 2007 tot 7,15 % in 2009.

Categorie	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2008	2009
Toerisme en zaken	76,5	-7,9	5,4
Tweewielers	3,8	7,1	43,0
Vervoer van zaken MTM ≤ 3,5 T	10,0	-14,3	12,2
Vervoer van zaken MTM > 3,5 T	8,6	-29,7	10,9

Het aantal risico's verzekerd door het tariferingsbureau bleef in 2009 beperkt tot 9.761 (ten opzichte van 10.252 in 2008). In 2009 bedraagt de schadefrequentie van de risico's verzekerd door het tariferingsbureau 16,2 % (ten opzichte van 7,2 % op de markt). Het grootste gedeelte van deze risico's betreft brokkenmakers. Zij betalen een aanzienlijke premie voor hun verzekering.

Daarnaast verzekert het tariferingsbureau, tegen normale premies, een aantal verzekeringnemers die in het verleden betalingsproblemen hadden. De schaderatio in eerste observatie bedraagt 76 % in 2009. De invloed van de resultaten van het tariferingsbureau op de marktresultaten is voor 2009 dan ook beperkt.

8.6. Algemene BA: positief technisch resultaat

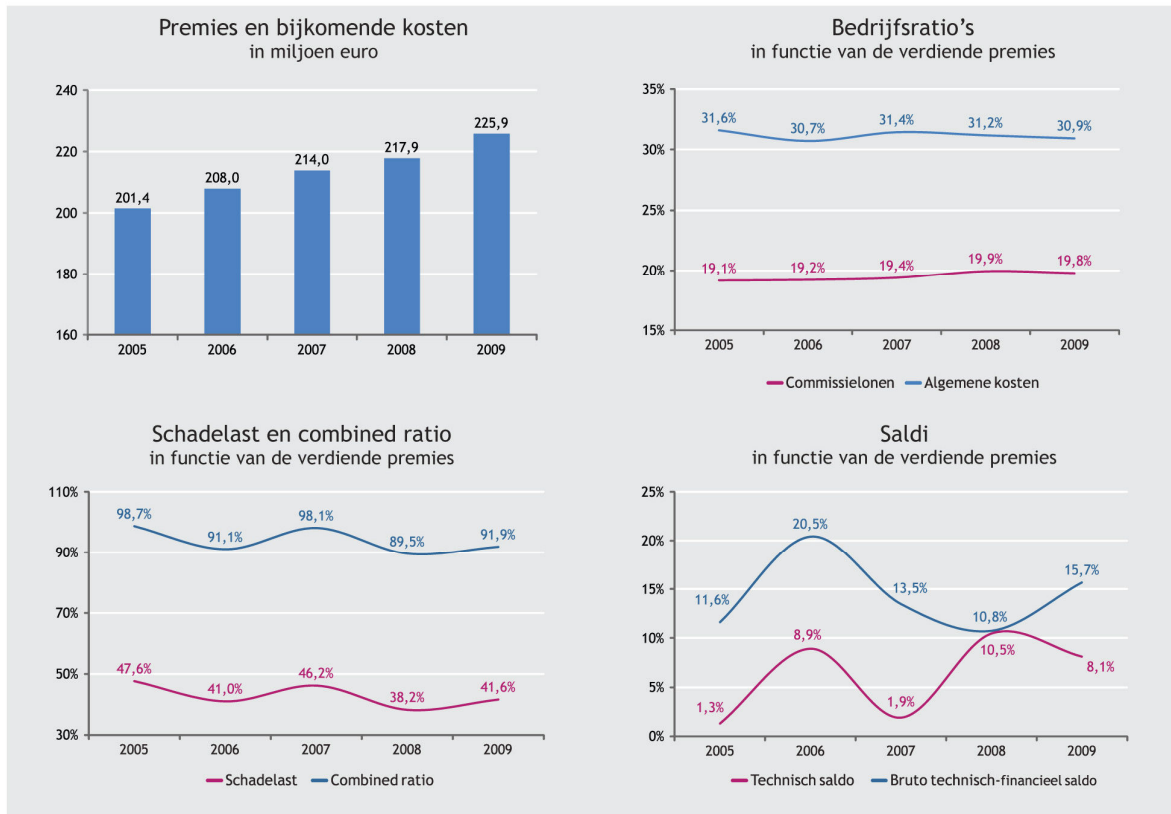

Het incasso voor de "BA familiale" stijgt in 2009 met 4,2 %. Deze evolutie wordt verklaard door, enerzijds, een stijging van het aantal contracten met 0,1 % en, anderzijds, een stijging van de gemiddelde premie met 4,1 %. In 2009 wordt het aantal polissen op bijna 4,2 miljoen geschat, zo'n 90 % van de huishoudens beschikken over een polis BA familiale. De gemiddelde premie (exclusief taken) bedraagt 38,8 euro.

Product	% incasso	Bruto technisch-financieel saldo in functie van de verdiende premies (in %)	
		2008	2009
BA privé leven	24,0	-8,4	23,4
BA exploitatie en na levering	46,5	-26,7	17,4
BA beroepen	19,9	-23,9	28,3
Andere BA	8,2	-103,5	-61,4

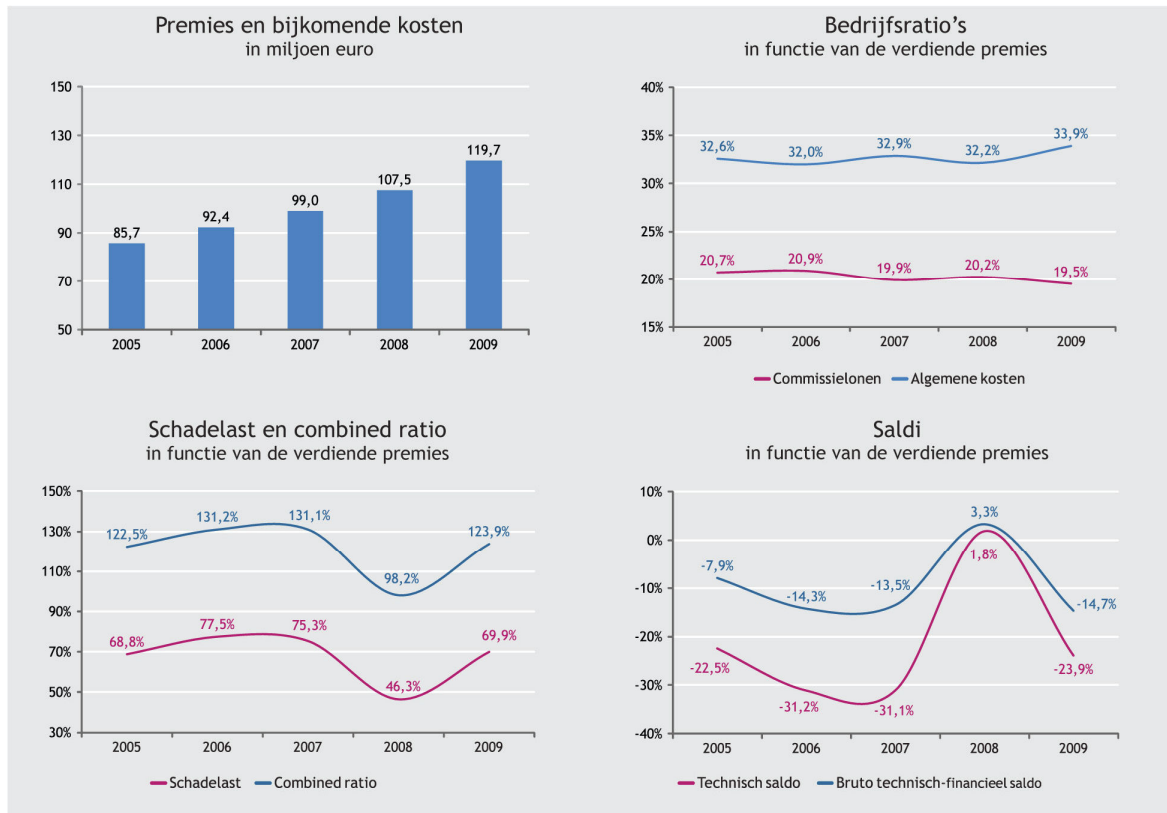
8.7. Rechtsbijstand: opnieuw negatieve resultaten voor de rechtsbijstand andere dan auto

Rechtsbijstand voertuigen

De stijging van het incasso vloeit voort uit een toename van de premies en uit het sluiten van nieuwe contracten: de gemiddelde premie (exclusief taksen) stijgt tot 37,2 euro in 2009.

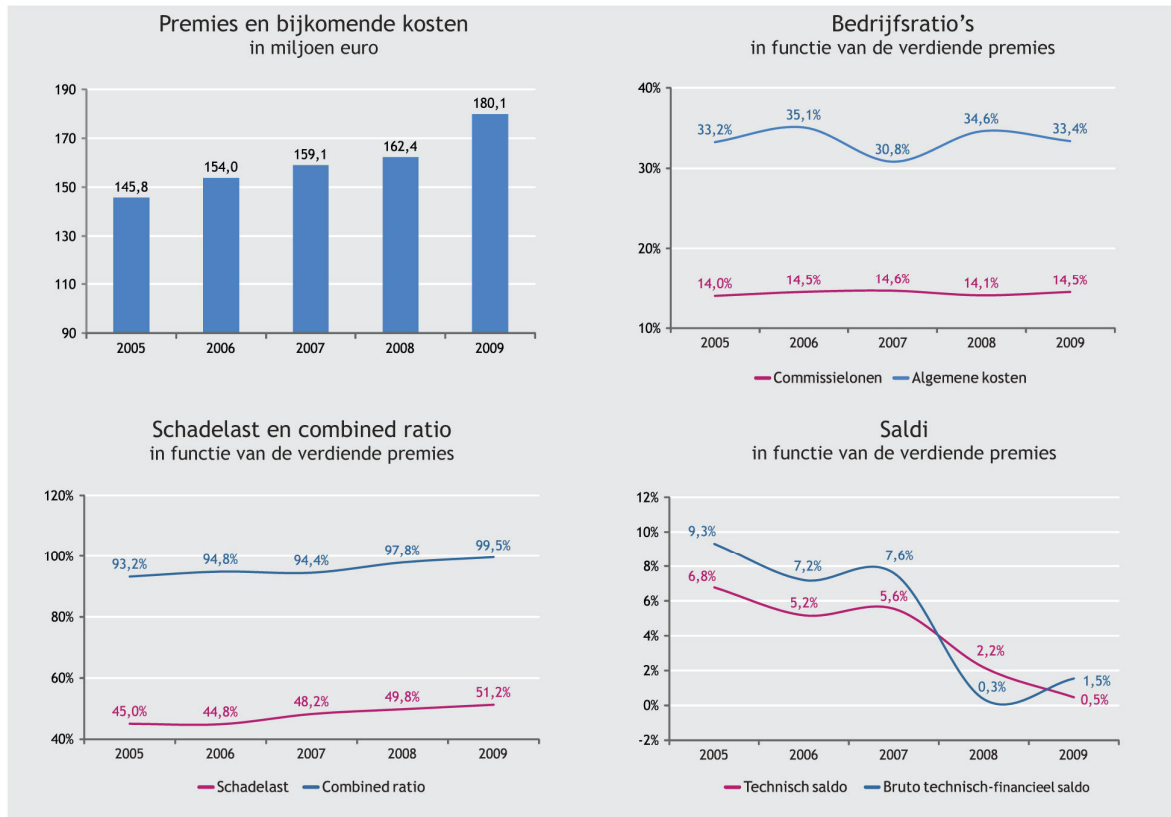
Andere rechtsbijstand

Het incasso van de rechtsbijstand andere dan voertuigen neemt in 2009 met 11,3 % toe. In de periode 2005-2009 stijgt het incasso van dit product met bijna 40 %. Het is hiermee één van de snelst toenemende incasso's in niet-leven.

Zo'n 75 % van dit incasso heeft betrekking op de verzekering rechtsbijstand privé-leven. De andere 25 % heeft betrekking op de rechtsbijstand van ondernemingen. Het aantal contracten voor de rechtsbijstand privé-leven neemt in 2009 toe met 1,4 %, terwijl de gemiddelde premie stijgt met 9,8 %. Voor de rechtsbijstand van ondernemingen neemt het aantal contracten in 2009 met 1,1 % toe en stijgt de gemiddelde premie met 2,6 %.

8.8. Hulpverlening: groeivertraging van 2008 gecompenseerd in 2009

Door de financiële crisis daalde het aantal reisreservaties tijdens het laatste trimester van 2008 in vergelijking met dezelfde periode tijdens voorgaande jaren.

In 2009 wordt de groeivertraging van 2008 gecompenseerd. Het incasso neemt namelijk opnieuw toe met 10,9 %.